

1-2/2020 | Pandemický speciál

Zpravodaj

Českého klubu skeptiků Sisyfos

Smrtící argumenty

Bludné balvany za rok 2019

Homeopatická výzva GWUP

Nobelovy ceny za kosmologii

Řízení firem v době koronaviru

Sisyfos

Český klub skeptiků

Zpravodaj SISYFOS 1-2/2020: Pandemická pseudověda

- Redakce: Jelena Lenka Příplatová.
- Grafická úprava a DTP: Jelena Lenka Příplatová a Vladimír Vašek
- Tisk: REPRODUKCE BAROA spol. s r.o., 128 17 Praha 2, Svobodova 1
- Zpravodaj 1-2/2020 vyšel v prosinci 2020

- Bulletin Českého klubu skeptiků Sisyfos, z. s., člena evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organizations) a světového sdružení CSI (Committee for Skeptical Inquiry). Zapsán do evidence tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208. Vychází čtvrtletně s finanční podporou Akademie věd ČR.
- Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků: PhDr. Zdeněk Jonák, U Dejvického rybníčku 25, 160 00 Praha 6
- Číslo účtu: 4444444444 (10 čtyřek) kód banky 2010
- Webová adresa: <https://www.sisyfos.cz>
- Náměty, námítky, připomínky a příspěvky do Zpravodaje SISYFOS posílejte na adresu: Jelena Lenka Příplatová, Krnovská 352, 199 00 Praha 18 – Letňany. E-mailová adresa: zpravodaj.sisyfos@gmail.com.

Milí čtenáři,

To si tak pěkně naplánujete celý rok... A přijde koronavirus. No, přiznejme si to, trochu nás všechny vykojil. V rámci přizpůsobování se novému normálu poněkud zapadly činnosti, jež nepatřily mezi nejvyšší priority. Ano, spadl tam i Zpravodaj – nebyli lidé, nebyl čas, nebyly články, odpadl program přednášek. Ale co Vám budu vysvětlovat, však jsme v tom všichni společně. Namísto toho začnu omluvou za mimořádné zpoždění, a slibem, že v roce 2021 už ten koronáč vážně čekat budeme a tudíž se i polepšíme.

Nebyl to ale jenom Zpravodaj. Bludné balvany za rok 2019 byly odsunuty: nejprve o kousek, potom o větší, a nakonec zcela do virtuálu. Pro případ, že jste je minuli, přinášíme Vám v tomto čísle texty laudatií i odkazy na videozáznamy virtuálního předávání.

Přednášky? Skepticon? Předávkování homeopatiky? I s tímto jsme se nakonec poprali virtuálně. Promeškali jste-li něco z online akcí, nezuňte. Na konci čísla se dozvíte, co všechno jsme pro vás připravili a nahráli, kde najít všechny záznamy a kde se zároveň můžete informovat o akcích, které pro vás teprve chystáme v roce 2021.

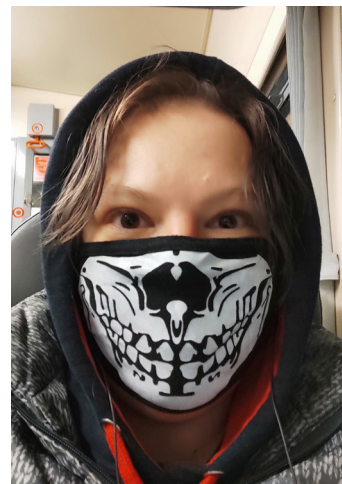
Na začátku časopisu se pro změnu můžete informovat o akci našich sousedů – německé skeptické organizace GWUP. Ta totiž již před několika lety vyhlásila výzvu, v níž mohou homeopaté prokázat funkčnost své metody anebo alespoň některých jejích předpokladů. Zprávu o prvním takovém pokusu přinesl Norbert Aust a my ji přinášíme v překladu Martina Blocha.

Z pravidelných rubrik zde najdete další pokračování povídaní o Nobelových cenách za fyziku, přičemž se v tomto i příštím čísle podíváme do dále, kam dosud žádný koronáč nedosáhl: do vesmíru.

Ani knižní recenzi jsme tentokrát nevynechali, pro změnu ale nepřicházíme s knihou populární, ale s doporučením knihy odborné, totiž učebnice Patologie. Čímž ovšem předznamenáváme sekci zcela novou, doufejme ale dočasnou. Tedy tu věnovanou koronaviru.

Začneme textem snad v souvislosti s covidem neobvyklým, totiž věnovaným managementu. Článek po tomto následující mám potom na svědomí já, a přináším v něm pohled na nejčastější argumentační omyly a klamy vyskytující se v článkách, proslovech i diskusích o současné situaci. Pokračovat v tématu budeme samozřejmě i v číslech nadcházejících, i když nám zřejmě všem leze krkem už teď. Informovanost je totiž dost možná zbraň ještě mocnější, nežli vakcinační jehla – a to je co říct.

S přáním pevného zdraví, odolných nervů a co nejméně následků toho letošního vskutku vypečeného roku

Jelena Lenka Páplarová

Obsah

Sisyfos

Bludné balvany	8
Pátečníci v roce 2020	26

Články

Výsledky prvního petenta Výzvy homeopatie GWUP	4
Nobelovy ceny – Astrofyzika a kosmologie	22

Koronavirus

Zdravý selský rozum v řízení firem během COVID-19	17
Smrtící argumenty	18

Knižní recenze

Patologie I, II, III	25
----------------------	----

Výsledky prvního petenta Výzvy homeopatie GWUP

Norbert Aust, přeložil Martin Bloch

Předběžná poznámka

Jedním z aspektů Výzvy homeopatie GWUP je nezávisle ověřit úspěšnost testovaného jedince. Tato otevřenost vůči výsledkům předpokládá, že je z důvodu spravedlivého posouzení bez ohledu na vlastní přesvědčení testující organizace stanovisko opozita považováno za možné.

Pozadí

Dle názoru skeptiků je homeopatie pavěda. Zásadním důvodem je to, že homeopatika (dále jen H-léky) neobsahují významné množství účinných látek, které by mohly vyvolat terapeutický účinek. Vysoce potenciované H-léky již neobsahují žádné složky z původní tinktury a jsou vlastně, krom náhodných nečistot, totožné s ředidlem. Toto tvrzení lze popřít důkazem, že se H-léky dají vzájemně rozlišit.

Německá nezisková organizace Gesellschaft zur wissenschaftlichen Untersuchung von Parawissenschaften (GWUP), v překladu Společnost pro vědecký výzkum pseudověd, vyhlásila 1. května 2017 výzvu, že udělí prémii € 50 000 prvnímu testantovi, jenž ve dvou zaslepených pokusech identifikuje tři H-léky dle vlastního výběru. Tím by oslabil zásadní námitku proti homeopatii. Musel by však ze dvanácti lékovek, z nichž každá obsahuje jeden ze tří jím vybraných H-léků, alespoň v jedenácti správně určit jejich obsah.

Zatím jen jeden testant, Dr. Med. dent. T. Yannacopoulos z Curychu, podstoupil tento test a v prosinci 2019 představil výsledky z prvního pokusu.

Časový rámec

Přihlášku jsme obdrželi 3. února 2019 a již 27. března 2019 byla podepsána smlouva mezi testantem a GWUP. GWUP přijala kauci dne 28. března 2019. Vzorky byly testantovi dodány 28. června 2019. Ten výsledek pokusu předložil dne 3. prosince 2019.

Průběh

Ve své žádosti pan Yannacopoulos upřesnil tři H-léky, které chce použít: (a) Allium cepa, b) Lachesis a (c) Thuja occ., každý v potenci C12, tj. těsně za Avogadrovou mezí, přičemž lze očekávat, že jedna molekula tinktury se v nich vyskytne s pravděpodobností menší než jedna kvartiliontina (10^{24}). Vyžádal si použít produkty firmy Gudjons, Augsburg, neb z jeho pohledu jsou lepší kvality než jiných výrobců.

Bylo obdrženo písemné stanovisko příslušné Kantonální etické komise z Curychu, podle níž účast na této vyhlášené výzvě „není eticky povinná“.

H-léky byly objednány v dostatečném počtu v osmi lékárnách po celém Německu a dodány přímo ústavu odpovědnému za randomizaci. Léčárny, z nichž každá dodala vzorek tří specifikovaných látek, se nalézají v Augsburgu, Bambergu, Erlangenu, Hamburku, Kolíně nad Rýnem, Letadlegu, Schifferstadtu a Winterhude. Všechny jsou registrovány jako smluvní léčárny u společnosti Gudjons, takže se očekává, že vytvoří určitý obrat.

Na žádost testanta léčárny zabalily jednotlivé lékovky do alufólií, proti možné kontaminaci rušivými poli nebo elektromagnetickým zářením během přepravy.

Odchylně od protokolu randomizaci nemohl provést notář, neboť dle předpisů notáři nemohou vykonávat řemeslné činnos-

ti. Po souhlasu všech stran provedl randomizaci nečlen GWUP s neutrálním postojem k homeopatii. K tomu obdržel šest seznamů (náhodně vytvořených N. Austem hody kostkou) v šesti uzavřených obálkách, z nichž jedna byla náhodně vybrána. Zástupné symboly A, B a C byly přiděleny dvanácti vzorkům, čímž bylo pouze při randomizaci – také libovolně – určeno, který H-lék byl přiřazen jakému písmenu. Ve všech šesti seznamech bylo zajištěno, že H-lék byl uveden nejvýše šestkrát. Protože testant potřeboval dva nezaslepené vzorky pro srovnávací účely, byly tři vzorkové sady pořízeny z osmi lékáren, aby bylo v každém případě k dispozici osm kompletních sad vzorků, aby byly možné jakékoli kombinace.

Firemní etikety léků byly při randomizaci nahrazeny etiketami s čísly a jednotným označením pokusu (TY/ACPZH) s datem (06/2019).

Při randomizaci došlo k chybě: etiketa vzorku č. 9 byla nalepena obráceně, takže by mohlo dojít k záměně s č. 6. Přesto bylo rozhodnuto, že se vzorky použijí. Pokud by byl vzorek 9 nesprávně identifikován a byla-li by to jediná chyba vylučující úspěch testu, pak tuto chybu ignorujeme.

Vzorky byly jednotlivě zabaleny do alufólie, též i balíček, a pak odeslány testantovi. Vyplněný seznam randomizace byl předán k úschově předem určenému notáři ve Würzburgu, jenž ponechal obálku neotevřenou až do dne srovnání výsledků. Zbylé vzorky byly odeslány N. Austovi, kde jsou k dispozici pro náhled a kontrolu.

Testant měl šestiměsíční lhůtu na identifikaci vzorků. Lhůtu splnil prezentací výsledků 3. prosince 2019 ve Würzburgu.

Metoda

Testant není přímo homeopat, nýbrž léčí své pacienty akupunkturou. Má však za to, že takzvaná frekvenční akupunktura mu umožňuje H-léky určovat. Pro ideální terapeutické nasazení musí úplně souhlasit účinná substance a úroveň potenciace, jinak – dle pententa – se účinek nedostaví. V daném úkolu, probíhající téměř jako inverzní hledání, víme naproti tomu nejdříve o H-lécích a jejich potenciaci, kdežto zacílení odpovídající léčebnému záměru chybí. Proto se testantovi tento úkol zprvu zdál jako neřešitelný.

Takže si vybíral pacienty, u nichž lze H-lék chápat ve smyslu klasické homeopatie jako konstituční – tedy jako H-lék, na který pacient reaguje pozitivně, celkem nezávisle na konkrétním klinickém obrazu – a doufal, že bude mít lepší výsledky. Stálý problém vidí ve správné potenciaci přípravku, protože se metoda jeví jako zatím dost nepřesná.

Vzorky v uzavřených lékovkách pentent přikládal do blízkosti různých ušních akupunkturálních bodů pacientů, pacienti tedy H-léky nepolykali. Pokud vzorky měly být ověřitelné jinou cestou jako pro pacienta konstituční, dalo se to podle testanta zjistit radiálním pulsem, tedy tepovou frekvencí na zápěstí. Takto prý mohl vzorky rozeznat, přičemž se reakce na jednotlivé z nich výrazně lišily.

Výsledek

Na společném jednání 3. prosince 2019 notář předal obálku s vyplněným randomizačním seznamem testantovi a zmocněncům GWUP (N. Austovi, R. Wolfovi a S. Austové). Porovnání výsledků se konalo v Kulturbühne Gerbrunn. Aby se vyloučila záměna cestou, byla obálka vložena do uzamykatelné pokladničky. Tu převzal pod svou kontrolu testant, klíč zůstal zmocněnci GWUP (N. Aust).

Na místě konání a za přítomnosti všech zúčastněných byla obálka z pokladničky vyjmuta a bylo možné se přesvědčit, že zapečetěná obálka nebyla po převzetí notářem poškozena.

Testant uvedl své výsledky (viz následující tabulka), k nimž dospěl, a také hodnocení, u kterých vzorků si byl velmi jistý (++) , bezpečný (+), anebo nejistý (-). Poté byla otevřena obálka se seznamem randomizace a její obsah byl vnesen do tabulky.

Číslo vzorku	Výsledek testanta	Dle seznamu randomizace	Správně
1	Thuja occ. (++)	Lachesis	ne
2	Lachesis (+)	Lachesis	ano
3	Allium cepa (+)	Allium cepa	ano
4	Lachesis	Allium cepa	ne
5	Lachesis (-)	Lachesis	ano
6	Allium cepa	Thuja occ.	ne
7	Thuja occ. (++)	Thuja occ.	ano
8	Thuja occ. (++)	Thuja occ.	ano
9	Allium cepa (-)	Allium cepa	ano
10	Allium cepa (-)	Thuja occ.	ne
11	Thuja occ. (+)	Thuja occ.	ano
12	Lachesis (+)	Lachesis	ano

Vzorek č. 9 byl správně identifikován a tudíž dohoda stran tohoto vzorku (viz výše) je nulitní.

Testant správně identifikoval obsah osmi lékovek ze dvanácti, čtyři chybně. Tedy podmínku pro účast v druhém kole nesplnil – ta vyžaduje alespoň jedenáct správných identifikací. Proto experiment nebude pokračovat.

Vyhodnocení

Testant na první pohled dosáhl značného počtu správných odpovědí – osmi namísto čtyř –, což bylo s největší pravděpodobností očekáváno vzhledem k pravděpodobnosti, že nulová hypotéza („H-léky jsou totožné“) by byla pravdivá. To vede ke dvěma výrazně odlišným hodnocením výsledků:

Pohled testanta

Testant považuje správnost svého přístupu za potvrzenou, protože skoro u všech vzorků, jejichž identifikací si byl jistý, dospěl k náležitému výsledku. U jednoho z vybraných přípravků zaváhal a rozhodl se bohužel pro nesprávný. Následně má za to, že jeho metoda sice potřebuje vylepšit, ale on sám je na správné cestě a mohl by napříští v testu uspět.

Pohled GWUP

Pravděpodobnost osmi vzorků náhodně správně zjištěných je pouze 1,9% čili (1:53), což odpovídá čtvrté výherní šanci: tři správné tipy v loterii „6 z 49“. To se stává i na první pokus, a není to nijak velkolepé dílo náhody.

Testantův postup není natolik přesvědčivý, aby vysvětlil řetěz působků od tinktury homeopatika k pacientovi. H-lék, složený chemicky a fyzikálně z cukrových kuliček a náhodných nečistot, by musel mít na pacienta dálkový účinek skrz sklo lékovky. Ten by se měl výrazně lišit od obvyklého cukru, na který byl aplikován odpařený vodný či alkoholový roztok. Účinek, kterého kuličky údajně dosáhly, musí být určen výchozí tinkturou a její potencia-

cí, která nakonec v roztoku (matematicky) neexistuje. Není jasné, které jevy způsobí korelační vztah mezi výchozí tinkturou a reakcí pacienta. Výsledek, kterého mohlo být dosaženo čistě náhodně s pravděpodobností 1:53, to nezpochybňuje. Pro srovnání, ve fyzice částic je pravděpodobnost 1:300 považována nejvýše za známku účinku („tři sigma“). Nový objev je přijat, má-li nález pravděpodobností menší než 1:3 500 000 („pět sigma“) [2].

Možné rušivé faktory

Samozřejmě je otázkou, zda nedošlo k „odslepení“, tj. provalu utajených informací.

Proces poskytování vzorků byl optimalizován tak, aby do značné míry vyloučil rušivé možnosti, je však možné zvážit následující body:

1. Vzorky byly testantovi předány v původních lékovkách. Je možné, že obsahovaly skrytý, neodstraněný identifikátor. Podrobné zkoumání přebytečných vzorků a získaných vzorků však nevykazuje žádné systematické rozdíly.
2. Randomizace mohla být zmařena, například neodstraněním původních štítků. Zkoumání vzorků předložených během srovnání výsledků však nic neodhalilo.
3. Dohoda mezi testantem a osobou, která randomizaci provedla, je vyloučena, neboť totožnost testanta nebyla známa.
4. Neexistuje také možnost, že by během randomizace byly poskytnuty jakékoli informace týkající se identifikace. Chybí motiv, neboť osobu odpovědnou za randomizaci nám doporučila prof. Jutta Hübner (členka GWUP a INH).
5. Je možné, že jinými prostředky bylo možné rozpoznat spojení vzorků s jednotlivými šaržemi, a proto je identifikace s vyšší pravděpodobností provedena správně. Získáváním H-léků z celého Německa by mělo být dosaženo směsi šarží pro každý ze tří H-léků. Je však docela možné, že je lékárny neměly na skladě a musely si objednat od výrobce. Pak by například mohla chemická analýza doprovodných látek dojít k závěru, že patří k sobě. Jedná se o metodu, která v naší výzvě k podávání nabídek výslovně nebyla povolena, ale nelze ji zcela vyloučit. Testant si byl vědom toho, že H-léky jsou pořizovány z celého Německa, a že výskyt šarží bude smíšený, což by zmařilo odpovídající pátrání.

Zatím nevíme o žádném odkrytí zaslepených prvků experimentu.

Podle testanta mohly existovat další rušivé faktory, které mohly znesnadnit či zabránit správnému přiřazení. Jeho metoda předpokládá jakési záření (či dálkový účinek) vzorků, jež může (u výrobce, při přepravě či při zaslepení) změnit vlastnosti vzorků.

Zejména určení vzorků 5 a 10 bylo velmi obtížné, a v menší míře i vzorek 9. Tyto vzorky se testantovi jevily jako „roztříštěné, rušivě překrývané“, takže signál byl mnohem méně jasný než u ostatních vzorků. Testant podotýká, že různí pacienti měli více či méně silné reakční blokády – neošetřené pro nedostatek času –, což mohlo inverzní hledání obzvláště ztížit.

Závěr

Výsledek nenasvědčuje tomu, že jde o více než náhodný produkt. Experiment tedy neposkytl dostatečný argument, že je nulová hypotéza skeptiků, tj. že H-léky (v dostatečné potenci) jsou vzájemně nerozeznatelné, mylná.

Poděkování

Děkujeme zejména Dr. Raineru Wolfovi za podporu, užitečné připomínky a návrhy.

Poznámka Sisyfa

Výzva GWUP byla popsána ve článku „Výzva německých skeptiků“ viz **Zpravodaj SISYFOS 3/2018 s. 8-10** v době, kdy se ještě nikdo nepřihlásil.

Hodnotíme výkon pana T. Yannacopoulose jako nadpřeměrný ($8 > 4.45$) s charakteristikou $N=3, K=12, L=11, M=4.45, D=21258$ (tj. 2. liga), $A=8$.

Zdroje

[1] **WEBOVÉ STRÁNKY GWUP** na homeopatie výzvu: <https://www.gwup.org/challenge-startseite>

[2] **Wissenschaft.de**: Je dobré vědět: Směrodatná odchylka a Sigma, <https://www.wissenschaft.de/allgemein/gut-zu-wissen-standardabweichung-und-sigma/>

*Dr. Norbert Aust vystudoval strojírenství na Technické univerzitě v Darmstadtu. V aktivním životě se v rámci průmyslu věnoval výzkumu a vývoji a řízení kvality, v důchodovém věku se potom začal skepticky věnovat alternativní medicíně, zejména pak homeopatii. Napsal knihu *In Sachen Homöopathie: Eine Beweisaufnahme* (Taschenbuch, 2013).*

Nadační fond Lud'ka Pekárka

Nadační fond je odkazem fyzika a milovníka fyziky Lud'ka Pekárka, dlouholetého člena Českého klubu skeptiků Sisyfos. V souladu s přáním zakladatele fondu je hlavním cílem podpora studentů se zájmem o fyziku a jejich učitelů.

Aktuální výzva se týká podpory studentů středních škol a vedoucích středoškolských zájmových kroužků s fyzikální tematikou. Celková výše podpory v rámci této výzvy je 250000 Kč.

Jste-li student nakloněný fyzikálnímu chápání světa, jste-li vášnivý experimentátor či vedoucí zájmového kroužku vedoucího k poznávání fyzikální podstaty vesmíru a potřebujete finanční podporu pro své další působení, neváhejte se na nás obrátit se svou žádostí. Na internetových stránkách nadačního fondu <https://www.nflp.cz/> naleznete pro tento účel v sekci „Žádost o příspěvek“ elektronický formulář.

Těšíme se na studium vašich přihlášek o podporu

Správní rada fondu

Bludné balvany za rok 2019

Tentokrát, bohužel, online

Bludný komitét & Spiklenci

Proslov při předávání XXII. Bludných balvanů Sisyfa za r. 2019

Slovutní laureáti a jejich fanyanky, vzácní hosté, příznivci i odpůrci kritického skeptického myšlení, dámy a pánové!

V zastoupení Strašného Sisyfa předstupuji před tentokrát virtuální slavnostní shromáždění již podvacáté druhé.

Jistě jste jako mnozí tradiční čtenáři mého úvodního proslovu marně čekali, že se jako ve všech dosavadních ročnících něco dozvíte o našich laureátech nejpozději koncem března. Právem jste mohli vyslovit podiv nad tím, že se nad tradičním ceremoniálem zavřela voda. Nebyla to voda, byl to coronavirus, který nás překvapil a způsobil, že celá republika upadla v polovině března do umělého spánku ordinovaného prof. Prymulou.

Přítom přestupný rok 2020 započal zcela standardně a jméno Roman Prymula znali jen příznivci Sisyfa, protože v r. 2015, kdy byl tento univerzitní profesor ředitelem Fakultní nemocnice v Hradci Králové, zřídil při Fakultní nemocnici Centrum tradiční čínské medicíny, za což byla nemocnice vyznamenána zlatým bludným balvanem v kategorii družstev. Centrum tam působilo

až do konce února 2019, kdy bylo po soustavné kritice českými lékařskými společnostmi konečně uzavřeno.

Zatímco běžný občan sledoval novoroční bití hodin na Pražském orloji buď přímo v davu na Staroměstském náměstí, anebo v České televizi, hlídali členové Bludného komitétu online adresu: balvany@sisyfos.cz s cílem nepřipustit do databáze 2019 nominace došlé v čase 1. ledna 2020; 0 d 00 h 00 min 00,1 sekundy, anebo později. Po této náročné kontrole se celý Bludný komitét odebral rovnou na lože nemaje energii na nějaké novoroční oslavy.

Po zotavení se letošní první porada Bludného komitétu konala již v sobotu 4. ledna 2020 na obvyklém utajeném místě na zeměkouli. Předmětem schůze bylo seznámit se s nominacemi, jež došly v roce 2019, a pokud možno oddělit zrna od plev. Vzhledem k tomu, že jsme se museli rozhodovat mezi 67 obsahově i formálně nezpochybnitelnými nominacemi jsme tu sobotu pracovali do úmoru a přes čas.

Ve druhém letošním zasedání Bludného komitétu v sobotu 15. února jsme poměrně rychle identifikovali laureáty pro balvany

jak v kategorii jednotlivců, tak družstev. Rozdělili jsme si úkoly při vypracování laudatií, zajištění kostýmů, ozvučení a promítání i propůjčení Strouhalovy posluchárny pro bludnou slavnost na pátek 27. března 2020 v 17 h.

Jistě je většině z vás známo, že jsem velmi nakloněn astrologii a sahám tak znovu letos po astrologické předpovědi našeho údajně nejlepšího současného inženýra astrologa, kterého si vážil i neméně úspěšný astrolog doc. Antonín Baudyš. Podle našeho astrologa začal totiž nový astrologický rok 20. března ve 4:49 h SEČ a celý svět tak dostane nový impuls. „Z této konstelace lze usuzovat na to, že se bude hodně stavět a státy budou investovat velké úsilí do boje s chudobou, měla by stoupat produktivita práce a lidé si budou své práce vážit. Prosperovat by měly nejen stavební a geologické firmy, ale i bankovní sektor. Tuhle spíše pragmaticky působící konstelaci pak vyvažuje pozice Merkura s Neptunem ve znamení Ryb přející studiu psychologie nebo duchovních nauk a pak Venuše s Uranem ve znamení Býka, která povzbudí propojení architektury s duchovními aspekty. Luna ve znamení Vodnáře je v tomto horoskopu v napětí s Venuší ve znamení Býka a možný projev této kvadratury bude zesilující boj mezi oficiálními měnami a kryptoměny, přijdou další pokusy o regulaci kryptoměn či sdílených dopravních a ubytovacích služeb. Liberální a konzervativní proudy společnosti na sebe budou narážet, nicméně mohou být nalezeny kompromisy, napětí není nijak extrémní.“

Tak nevím, ale o pandemii nepadlo v předpovědi ani slovo.

V loňském roce pracoval bludný Komitét ve složení: Ing. Martin Bloch, CSc.; RNDr. Jiří Grygar, CSc.; Ing. Olga Kracíková, PhD.; Bc. Leoš Kyša; MVDr. Aneta Pierzynová, RNDr. Vladimír Příbyl, CSc.; Ing. Lenka Příbylová, Mgr. Jelena Příplatová, PhD.; Vítězslav Škor-

pík a MUDr. Jaromír Šrámek. Všem jeho členům děkuji za aktivní účast při výběru špičkových laureátů i za účast na schvalovacím mručení, které bylo tentokrát opět jednomyslné.

Podobně děkuji všem, kdo se nejrůznějšími způsoby podíleli na přípravě, organizaci a programu dnešního večera. Nemohu zapomenout ani na všechny příznivce, ba i nepřiznivé našeho Klubu, kteří v průběhu celého roku dodávali do naší databáze výživné nominace.

Jiří Grygar

mimořádný a zplnomocněný velvyslanec Strašného Sisyfa, vrr.

Bronzový Bludný balvan: BENU Česká republika, s.r.o.

Komitét pro udělování Bludných balvanů při Českém klubu skeptiků SISYFOS oznamuje, že v kategorii družstev za rok 2019 získává bronzový Bludný balvan lékárenský řetězec BENU za prodej předražených cukříků vydávaných za léky a to bez záruky alespoň placebo efektu.

Na lékárnách sítě BENU lze natrefit na obrovský reklamní nápis: Homeopatická lékárna. Je to označení z rodu podobných perel jako veganské řeznictví, zábavný infarkt nebo veselá kapavka. Žel, management této sítě, to myslí naprosto vážně. Na webových stránkách BENU se dočteme například: „Nezabírá vám klasická léčba chřipky, kašle, bojujete se stresem či komplikacemi po porodu? Zkuste alternativu v podobě homeopatik, jejichž užívání není rizikové a je vhodné pro děti i dospělé. Je však nutné se o vhodnosti daného typu homeopatika poradit s lékárníkem či lékařem a dodržovat pokyny, které se vztahují k jejich užívání.“

Oni odborníci se, samozřejmě, nacházejí v samotných lékárnách, kde doporučí, co si ze sortimentu předražených cukrových bonbónů zakoupit. Webová stránka lékárenského řetězce přímo vybízí: „Dopřejte vašemu tělu očistu od běžných léků a přejděte na přírodní léčbu pomocí homeopatik, která eliminují a předcházejí vzniku nejrůznějších chorob.“

Což o to, podobné výkřiky jsou kolem homeopatie běžné. Člověk by však počítal s tím, že se k homeopatickému mámení nebude uchylovat, homeopatii takto hlasitě propagovat a lákat k jejímu užívání své stávající i potenciální zákaznicky právě síť lékáren, kde jsou základním sortimentem léky, které byly na rozdíl od homeopatie skutečně testovány na svou účinnost.

Díky legislativní zhůvěřilosti jsou homeopatika považována za léky a proto je lékárny musí mít pro své zákaznicky k dispozici navzdory skutečnosti, že jejich účinnost nebyla nikdy otestována klinickými studiemi – právě díky této legislativní výjimce.

Od lékáren, mezi jejichž zaměstnanci jsou vystudovaní farmaceuti, bychom čekali přeci jen něco jiného, než reklamní kampaň na homeopatii. Jenže suchá je teorie vědy oproti bohaté praxi velkého byznysu. Ten se musí točit bez ohledu na to, že homeopatie není o nic účinnější než lentilky, tedy ne víc než pouhé placebo. Zákazník navíc netuší, zda ho obsluhuje vystudovaný farmaceut či absolvent homeopatického kurzu. Hlavně, že zákazník platí, lístky EET lítají jeden za druhým a Česká lékárnická komora si nad tím myje ruce.

Míchání vědy, skutečných léků a pseudovědy s předraženým cukrem, je pro lékárenský řetězec jistě dobrý byznys. S tím nic neuděláme – jen házíme bludným balvanem a doufáme, že časem v lékárnách BENU nepotkáme šamana v bílém plášti a vedle antibiotik nebudou skladována sušená netopýří křídla, která tam pacientům předepisuje certifikovaná manažerka pro magii.

Stříbrný Bludný balvan: Česká psychoenergetická společnost a Ministerstvo zemědělství ČR

Komité pro udělování Bludných balvanů při Českém klubu skeptiků SISYFOS oznamuje, že v kategorii družstev za rok 2019 získává stříbr-

ný Bludný balvan Ministerstvo zemědělství ČR a Česká psychoenergetická společnost za autorizaci povolání Proutkař.

Povolání? Proutkař. Odborný směr? Služby provozní a osobní. Kvalifikační stupeň? Střední vzdělání s maturitní zkouškou (NSP4). Profesionální kvalifikace? Detekce anomálií zemské kůry (kód: 69-057-M). Platové rozmezí? 16 – 28tis Kč. Národní Soustava Povolání: <https://www.nsp.cz/jednotka-prace/proutkar>.

Chcete-li provozovat proutkařské povolání a mít na to i papír, zajistí vám to nově Ministerstvo zemědělství, které umožnilo vznik standardu povolání Proutkař a jako autorizující orgán jej zastřešuje (alespoň to tvrdí Národní soustava povolání, kterou spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí). Punc odbornosti dodává vzniklému povolání Autorizovaná osoba Česká psychoenergetická společnost, pobočný spolek. Tento spolek se na svých stránkách pyšní být členem ČSVTS, nicméně jednoduchým ověřením na stránkách csvts.cz, seznam členských spolků, zjistíte, že tomu tak není.

Spolek je expertem na harmonizování energetického systému člověka, obnovování fyzického zdraví, jakož i zdraví duševního. Dále vládne expertyzou z oblasti filosofie, etikoterapie a psychoenergetiky a pořádá semináře na komunikaci s dušemi zemřelých, ale i na ekonomiku a management. Záběr jeho odborností je široký.

Přesvědčování důvěřivých lidí pomocí polopravd je efektivním způsobem dlouhodobého klamání. Zásadní problém nastává tehdy, když se nechá zmást autorizační kapacita. Na to se musí jít od lesa. Představuji si následující scénku:

Proutkař? To se mi nezdá. Co musí umět? Vychodit vaše kurzy? A to se tedy senzibilem člověk rodí, nebo se to dá naučit? Jak obojí? Aha. Hele, to zní divně, pod to se asi nepodepíšeme.

Setkání za týden. Už jste tady zase? Jo tentokrát jinak, no tak ukažte. Aha, odstranili jste všechny ty esoterické bláboly z charakteristiky, pracovní činnosti i nutné kvalifikace, to je dobře, hm, co tedy musí proutkař umět? Aha, mít střední školu s maturitou v oboru užitá geologie nebo geodézie a kartografie... Heleďte se, to zní dobře a proč se to tedy jmenuje proutkař? Jo, ono se to bude líp prodávat. No tak dobře, no, tohle mi nikdo asi na hlavu nehodí. Kanceláři se rozlehne bouchnutí razítka.

A to je ten zásadní omyl. Společenská nebezpečnost kroku, kdy nazveme povolání proutkař, i když po něm žádnou proutkařskou esoterickou dovednost nepožadujeme a daný člověk má

mít v podstatě vzdělání na nalézání vody na základě faktů, poté ho v kurzu naučí jak zákazník ošálit máváním proutku a ČEPES může sbírat "důkazy" o tom, jak proutkařství funguje a zapšklí vědci nebo popularizátoři vědeckého přístupu si nevidí na špičku nosu – vždyť tady jsou desítky a desítky případů, kdy to fungovalo. A posvětilo to i ministerstvo. TAK O CO VÁM VLASTNĚ JDE?

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky!

Národní Soustava Kvalifikací: <https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-904/hodnotici-standard/revize-1343/autorizovane-osoby>.

Zlatý Bludný balvan: Redakce Českého rozhlasu Plzeň

Komitét pro udělování Bludných balvanů při Českém klubu skeptiků SISYFOS oznamuje, že v kategorii družstev za rok 2019 získává zlatý Bludný balvan Redakce Českého rozhlasu Plzeň za šíření potenciálně nebezpečných dezinformací zejména z oblasti medicíny.

Charakteristiky jara jsou kyselá chuť, východ a vítr, který přináší změnu. Kdo si během zimy nenaštěřadal dost energie qi, má nyní energie nedostatek. Březen je měsícem žlučníku, ten je ve spolupráci s játry zodpovědný za smělost a odvahu, a jeho problémy se mohou projevit například tenisovým loktem, hysterií, cholerickým vystupováním a hromaděním materiálních i nemateriálních věcí. Žlučník nesnáší časovou tíseň, proto chcete-li se uvedených problémů zbavit, dopřejte si klid a čas a svému žlučníku věnujte vnitřní úsměv. No a samozřejmě každé ráno vypijte na lačno sklenici teplé vody s citronem, to dá rozum. Vy to snad ještě neděláte?*

Ne, netrpím ještě demencí a nezačala jsem vám číst z loňského laudatia pro časopis Nová Regena, tyto informace jste se v minulém roce mohli dozvědět z vysílání, webu i Facebooku Českého rozhlasu Plzeň. No dobře, každý může ujet, jednou, dvakrát. Od veřejnoprávního rozhlasu, který se snaží bojovat proti takzvaným fake news bychom to sice nečekali, ale chybička se vloudí. Jenomže bohužel není jediná.

Každý by si měl nasbírat tolik kaštanů, kolik je mu let, plus jeden, a spát v jejich blízkosti. Bud' je mít pod postelí nebo přímo v posteli, a to až do prvního jarního dne. Člověka to nabíjí energií, ale pouze, je-li ženou. Mužům naopak kaštan energii bere. Zaznělo například v rámci Hobbymagazínu z dopisu posluchačky a s doplněním pozvané bylinkářky, za nadšeného přizvukování paní moderátorky.

Nejvíce zaručených informací o zdraví se nám ovšem dostalo z úst s redakcí spřátelené celostní výživové terapeutky Dagmar Chmelířové, která svá moudra nosila do studia minimálně jednou měsíčně. V červenci 2019 jsme se tak mohli dozvědět například to, že o osrdečník bychom se měli starat tradičním cvičením qi-

-kung, které dokáže dostat živiny do každé buňky těla. Z těla ven potom dostává patogeny kurkuma a rozmarýn pomůže uvolnit srdeční čakru, čímž nám uvolní emoce, abychom je pak zvládli lépe procítit.

Nevím jak vaše, ale mé pozitivní emoce doslova rozproudila informace, že dort můžeme sníst klidně úplně celý. Pokud se totiž prý nebojíme, že naše váha půjde nahoru, nepřibereme vůbec nic. A nejde jen o kila! Všechny obtíže, překážky i onemocnění si vlastně způsobujeme sami tím, že do všeho příliš zasahujeme a chceme to mít pod kontrolou. Cituji: „Když tu hlavu budeme mít čistou, nebudeme ji mít zanesenou těma myšlenkami, když bude prázdná, tak bude všechno proudit tak, jak má.“

Předpokládám, že paní terapeutce vše proudí skutečně na jedničku, protože o myšlenkách (natož snad vědomostech) v hlavě skutečně nemůže být ani řeč. I proto se od ní zřejmě dozvídáme o třech ohříváčích, jejichž existenci nám středoškolská biologie i vysokoškolská anatomie, žel, zatajily. Jde o tři velice důležité abstraktní orgány, které sice orgány nejsou, ale zato fungují na bázi spojnic mezi orgány. Můžeme si je představit jako sítě na pomeranč, a proudí jimi energie. Slouží jako komunikační spojnice mezi orgány, které si takto navzájem sdělují, čemu se mají věnovat. Tento převelice důležitý systém horního, středního a spodního ohříváče přináležejí srdci, jeho aktivní dobou je srpen, a určitě bychom mu měli věnovat pozornost, stejně tak jako srdci, osrdečníku a tenkému střevu, protože patří do elementu ohně.

Že vám to taky vyhnalo z hlavy všechny myšlenky? No výborně, hned jste o něco zdravější. *A pokud ještě vyloučíte ze stravy cukr a bílou mouku, přestanou se vám dělat bradavičky!*

Nutno podotknout, že po určitém humbuku zřejmě nejen z naší strany ukončila redakce Českého rozhlasu Plzeň oficiální spolupráci s paní terapeutkou a ve druhé polovině roku 2019 jste se tak už s jejím pábením na vlnách veřejnoprávního média setkávali nemuseli. Skoro jsme začali přemítat, je-li ocenění Bludným balvanem ještě na místě, když už se osoby zodpovědné tak pěkně poučily. Ale nepoučily. V lednu roku 2020 připomněla daná redakce rozhovor s andělologem a nositelem Bludného balvanu Emilem Pálešem, který se rozpovídal o tom, jak s sebou technologická vyspělost civilizace přináší morální úpadek, což můžeme ostatně vypožorovat na dějinných cyklech, přičemž ten náš je spojen s andělem Slunce Gabrielem. Ale to je vlastně ještě humorná historka. Méně

humorný už je březnový článek, v němž se Český rozhlas Plzeň ostře ohradil proti stažení potenciálně velmi nebezpečného rozhovoru Jaroslava Duška s léčitелеm Milanem Calábekem z platformy soukromých společností (YouTube a Ulož.to) a to po jejich vlastním uvážení a v souladu s jejich pravidly. Smazání videa, v němž Milan Calábek mimo jiné radí léčit COVID-19 pomocí Antabusu či jedovatého zimolezu japonského, označil ČRo Plzeň za cenzuru a zavádění totalitárních praktik. Není na nás, abychom radili Českému rozhlasu ohledně řízení jeho regionálních redakcí, jen by nás opravdu zajímalo, zda si takovou ostudu v Plzni pěstují záměrně, nebo jim jenom nevádí. My plzeňské redakci každopádně udělujeme zlatý Bludný balvan v kategorii družstev za šíření potenciálně nebezpečných dezinformací zejména z oblasti medicíny.

* Kurzívou bez uvozovek jsou zkrácené parafráze toho, co skutečně zaznělo. V plném znění by to bylo moc dlouhé.

Bronzový Bludný balvan: Prof. Ing. Karel Bartušek, DrSc.

Komitét pro udělování Bludných balvanů při Českém klubu skeptiků Sisyfos oznamuje, že v kategorii jednotlivců za rok 2019 získává bronzový Bludný balvan prof. Ing. Karel Bartušek, DrSc. za zdařilou realizaci převodníku energie – siderické kyvadlo, jakož i za přidružené objevy v oblastech anatomie, patologie, mentální termodynamiky a kvantového kutilství.

Karel Bartušek z Ústavu přístrojové techniky Akademie věd České republiky je podle vlastních slov dlouhodobě aktivní v oblastech magneticko-rezonančního zobrazování, měření v elektrotechnice a mentální diagnostiky a terapie. Zastává názor, že Vesmír je tvořen z vln elektromagnetického charakteru, které lze popsat Maxwellovými rovnicemi. Nejlépe, i když není zcela jasné proč, se k tomu hodí kvaternionový formalismus. Hmota vzniká ze souboru vln, subatomární částice mají největší frekvenci. Atomy, sloučeniny, buňky a těla mají frekvenci menší. Ale není to tak pro-

sté, vše může mít fraktální strukturu a třeba takové éterické tělo má vyšší frekvenci než fyzické, ale nižší než astrální, emocionální nebo mentální tělo. Ještě že to všechno lze přesně měřit siderickým kyvadlem. To se pak lze dočíst a především dopočítat zajímavé věci. Tak třeba foton odpovídající vlnění lidského těla má mít podle údajů pečlivě seřízeného kyvadla profesora Bartušky energii ještě větší než je kinetická energie projektilu legendárního těžkého děla Dlouhý Max.

Z těchto teorií buduje profesor Bartušek fyzikální teorii léčitelství. Důsledky jeho fyziky aplikované na lidské tělo vedou k nové teorii chorob. Platí například, že dobrým předpokladem dobré funkce imunitního systému je mít „správnou levotočivou rotaci, záporný celkový náboj a vhodnou fázovou rychlost vlnění střevní mikroflóry“. A naopak, „většina infekce nebo toxických látek má pravotočivou strukturu molekul s kladným nábojem“. Naštěstí vše je možné mentálně ovlivnit, harmonizovat rotaci, náboj i fázovou rychlost. Diagnostiku stanoví poměrně snadno siderické kyvadlo, stejný nástroj ověří i účinek.

Profesor Bartušek předkládá i kazuistiky ze své léčitelské praxe. Lékařská věda mu jistě jednou přizná prvenství v objevu alergie na poruchy magnetického pole země, která je způsobena infekcí těla vlastní v oblasti pohrudnice, toxikací šišinky a hliníkem v nervovém systému. Navíc se mu podařil husarský kousek, zřídka vídaný v akademické medicíně. Spolu s objevem této prazvláštní choroby objevil i způsob léčby. Ano, přátelé, zabrala mentální terapie, tedy harmonizace frekvencí, zlevotočení pravotočivého a úprava náboje.

Úspěchů dosahuje i na poli, které akademická medicína považuje za uzavřené a budoucí lékaři se ho učí z knih, nejspíš bez vazby na praxi. Jen tak lze vysvětlit, že profesor Bartušek popisuje procesy i ve strukturách, které se v učebnicích anatomie nevyskytují. Zkostnatělá medicína nezná například vyústění sleziny do prvního úseku tenkého střeva – a proto ani netuší, že příčinou pylové alergie je zde probíhající infekce.

Je ale skromný, o své úspěchy se podělí s každým. Nejen se spirituálně nadanými, kteří se mohou dozvědět více o fyzice léčitelství, ale i s praktickými kutily. Biopole je třeba dobíjet. A k tomu slouží různé akumulátory biopole. Akumulátor, vlastně taková past na všudypřítomnou energii, by měl být z polopropustného materiálu. A právě o výrobu takového materiálu se profesor Bartušek dělí: Na železný plech tloušťky 0,5 mm se nanese vrstva 1,5 mm včelího vosku. Na včelí vosk se nanese vrstva s oxidem titaničitým, tedy nátěr směsí titanové běloby s lepidlem Herkules. Další vrstvou, významnou pro přidání frekvencí za účelem fixace informací do molekul vody, je hliníková fólie. Trojvrstvá takového materiálu je dokonale polopropustná pro vlny bioenergie. A dobrou zprávu má i pro ty, kteří nechtějí včely připravit o vosk. Stejného efektu lze dosáhnout i s papírem.

Protože chceme odměnit tyto sdílené průlomové poznatky, udělujeme prof. Ing. Karlu Bartuškoví, DrSc., broznový Bludný balvan za rok 2019 za zdařilou realizaci převodníku energie – siderické kyvadlo, jakož i za přidružené objevy v oblastech anatomie, patologie, mentální termodynamiky a kvantového kutilství.

Stříbrný Bludný balvan: MUDr. Jan Vojáček, CFMP

Komitét pro udělování Bludných balvanů při Českém klubu skeptiků Sisyfos oznamuje, že v kategorii jednotlivců za rok 2019 získává stříbrný Bludný balvan MUDr. Jan Vojáček, CFMP za odvážnou redefinici epigenetiky a za téměř úspěšné znovuobjevování základního učiva normální a patologické fyziologie.

Velmi rozšířený bonmot praví, že alternativní medicíně, která funguje, se říká prostě medicína. Zdálo by se tedy, že funkčnost je žádoucí vlastností medicíny, medicína provozovaná v souladu s pravidly lege artis by měla fungovat. Měla by být funkční. Ale asi tomu tak není, protože existuje obor, který se hrdě jmenuje funkční medicína. Institut funkční medicíny, který je vlastně původcem funkční medicíny, založil na počátku 90. let chemik Jeffrey Bland jako divizi své firmy vyrábějící potravinové doplňky slibující například zhubnutí. A je to bojovník, nezkrušilo ho ani několik pokut za lživou reklamu. Naopak, značka funkční medicína prosperuje. Možná je to i tím, že představa, že klíčová podstata nemocí leží v interakci mezi prostředím a organismem, zejména jeho trávicím, endokrinním a imunitním systémem je ve své obecnosti pro řadu chorob správná. Méně správná už je představa, že toto vše lze cíleně ovlivnit potravinovými doplňky z produkce firem manželů Blandových. Nebo z firem podobných, protože Institut

funkční výživy není uzavřená sekta a přeje zisk i jiným jurodivcům. A třeba Americká lékařská asociace si může se stanoviskem, že funkční medicína je potenciálně nebezpečná, trhnout křápek. Podobně jako další známé skeptické firmy jako David Gorski nebo Stephen Barrett.

Náš laureát nedal na varovné známky a absolvoval kurz, který mu umožňuje si za jméno psát zkratku znamenající „certifikovaný praktik funkční medicíny“. Zlomyslný skeptik by sice hovořil o certifikaci povšechného mlžení o patofyziologii za účelem prodeje předražených potravinových doplňků bez průkazu klinické efektivity, ale to by laureátovi křivdil. Laureát základní myšlenky funkční medicíny tvořivě rozvíjí a doplňuje o pojmy z oblasti fyziologie, mikrobiologie, moderní fyziky a populárních konspiračních teorií. Naštěstí pro lidstvo laureát hojně přednáší, takže jeho objevy nezapadnou. Biologicky orientovaný návštěvník jeho přednášek si doplní znalosti o funkci lidského těla. Srdce že je pumpa krve? I kdepak! Krev se pohybuje pomocí elektrostatických sil a srdce jen dodává krvi spinový náboj. V mozku že probíhá nějaká nervová činnost? I kdepak! Mozek je jen pasivní přepínač, skutečné psychické procesy se odehrávají ve střevě. Epigenetika že se patlá s nějakou methylací DNA a acetylací histonů? I kdepak, prokazuje přenos emocí z matky na dítě. Ale to nemusí být chyba, náš laureát podle potřeby rozšiřuje význam pojmu epigenetika tak, že nejspíš pokrývá celou fyziologii, ekologii i sockulturní antropologii. Snad proto je pro odlišení od té přízemní epigenetiky intenzivně studované biochemiky a molekulárními biology tato všeobjímající epigenetika v některých materiálech jeho kliniky Endala psána s velkým „E“. Paní Epigenetika.

Velké úsilí věnuje chronickým a nevléčitelným chorobám. Ty podle něj vesměs neexistují, jsou jen projevem opravitelné nerovnováhy v organismu. Zdůvodnění stojí na odvážném použití pojmů z epigenetiky, psychosomatiky a v době, kdy spolupracoval s Janem Šulou, se nebál zabrousit ani do hájemství psychoneuroendokrinoimunologie. Objevuje třeba revoluční myšlenku, že vliv prostředí ovlivňuje náš zdravotní stav i naše náchylnosti k chorobám. Rýpal by k tomu dodal, že myšlenka je to tak revoluční, že se s ní studenti medicíny setkávají už několik desetiletí při výuce patologické fyziologie ve třetím ročníku. A pak znovu a znovu při klinické výuce interních oborů. Jsme přesvědčeni, že kdokoliv, kdo o sobě tvrdí, že je fyziolog, by to měl vědět. Na druhou stranu pokud má laureát pravdu v tom, že kvantová fyzika říká, že žijeme v poli neomezených možností, je možné, že se mu ta fyziologie v jedné takové kvantové brázdě urodila.

Náš laureát se ale nebojí radit se správnou aplikací dalších postupů. Radit, protože i když o sobě občas tvrdí, že je lékař, tedy funkční lékař, jindy zase po vzoru chytré horákyň tvrdí, že lékař není. Nejspíš z toho důvodu, že je z něj medicína bezradná, je poradce. A poradce radí třeba pravidelnou detoxikaci v léčbě lupenky, používání řady přístrojů ze zbrojnice kliniky Endala, přístrojů vesměs postrádajících rozumné do-

klady klinické efektivity, a v neposlední řadě i analýzu střevního mikrobiomu způsobem, ze kterého by se mikrobiologům udělalo nevolno. Jako poradce si umí poradit i s problémem autoimunitních poruch. Odvážně a akademické medicíně navzdory sahá po dávno opuštěné spekulaci o téměř určujícím psychogenním původu autoimunitních onemocnění. Teorie, která vedle toho, že měla problémy s důkazy ve svůj prospěch, dokázala psychicky srážet nemocné, protože jim naznačovala, že si za svoji nemoc můžou sami.

V jednom lze ale s laureátem souhlasit. Lékař by měl mít znalosti o komplexním fungování lidského organismu. Dokonce to platí i pro funkčního lékaře, který ve skutečnosti není lékařem, ale poradcem zdravého životního stylu.

Jako výraz souhlasu udělíme MUDr. Janu Vojáčkovi, CFMP, stříbrný Bludný balvan za rok 2019 za odvážnou redefinici epigenetiky a za téměř úspěšné znovuobjevování základního učiva normální a patologické fyziologie.

Zlatý Bludný balvan: Fyzik RNDr. Jan Rak, Ph.D.

Komitét pro udělování Bludných balvanů při Českém klubu skeptiků Sisyfos oznamuje, že v kategorii jednotlivců za rok 2019 získává zlatý Bludný balvan fyzik RNDr. Jan Rak, Ph.D. za přínos v oblastech kvantového egocentrismu, alternativní anatomie, alternativní genetiky a alternativní fyziky.

Jan Rak se již dlouhé roky snaží udělat z kvantové mechaniky v očích veřejnosti ezoterický blábol. Pokud bychom měli běžné výroky pana Raka brát vážně, pak bychom snad museli i uvěřit, že se do našeho všedního světa "prokvantoval" skrz extradimenzionální membránu z jiné reality. V jeho vesmíru totiž lidské bytosti oplývají téměř neomezenou mocí formovat zákonitosti přírody dle vlastních představ. Batolata v něm dokážou využít kvantového tunelového efektu a procházet zdi. Tedy pokud se skeptická mysl dospělého zrovna na onu zeď nedívá. Na aktivitě mozku však v této realitě tolik nesejde, lidské srdce zde totiž utváří mnohem silnější

neurální síť než mozek. To jen tak na začátek, jedeme dál. Věděli jste, že se v takovém světě mohou z vajíček mlouk rodit žáby? Stačí jen správně zárodek ozářit světlem nakaženým žabí DNA...

Je to však především fyzika, která není blábolením pana Raka nijak ušetřena. Údajně to byli sami fyzikové, kdo svým cíleným skepticismem proměnili zákony přírody tak, že například proces studené fúze v našem vesmíru z ničeho nic přestal fungovat. A protože je fyzikální komunita buď nekompetentní a nebo zcela spiknuta proti lidstvu, kdokoliv se o studené fúzi jen zmínil, byl samozřejmě zákeřně vyhozen z práce a kariéru zlikvidován.

Konspirace tím nekončí. Einsteinovu speciální teorii relativity jsme do reality údajně přijali jen proto, aby mohla být popřena existence etheru a převratnost vynálezů Nikoly Tesly. Dle výroků pana Raka si Einstein tuto chybu samozřejmě uvědomoval a ve svých člancích označil popření etheru za mladickou nerozváž-

nost. O těchto člancích, dle pana Raka dohledatelných, je však zakázáno mluvit. Zjevně proto se nám je nepodařilo dohledat. Nezbyvalo než, aby se pan Rak do výzkumu etheru a jeho potenciálu pro světovou energetiku pustil sám. K tomu mu můžeme snad jen popřát mnoho úspěchů při shánění důvěřivých investorů a sponzorů.

S velkou nelibostí ovšem sledujeme, jakým způsobem pan Rak diskredituje svůj bývalý obor v očích veřejnosti. Ve svých jemnějších, zejména televizních, vystoupeních víceméně jen oprášil zastaralou a překonanou von Neumannovu–Wignerovu interpretaci kvantové mechaniky, kterou mimochodem v pozdější fázi pracovního života opustil i samotný Wigner. Prapodivnou a nekonzistentní verzi této interpretace, dle které naše vědomí a upřená pozornost kolabuje vlnové funkce a tvoří realitu, nyní Rak prezentuje jako nepopiratelný důsledek kvantové mechaniky, na který sám přišel procesem osvěcení při běhu finskými lesy. V důsledku toho pak na veřejných besedách bez uzardění podpoří téměř jakýkoliv ezoterický či konspirační nesmysl z pozice autority bývalého kompetentního vědeckého pracovníka.

Zneužití Wignerovy interpretace není nijak nový fenomén, nemůžeme tudíž udělit ani ocenění za originalitu. Egocentrické představy o absolutní důležitosti člověka pro vesmír okouzly již řadu jedinců považujících se za duchovně povznesené nad zby-

tek lidstva. Z lidské arogance a sebestřednosti tak nemalé jmění vytěžila řada představitelů New Age kultů a esoteriky. Ovšem kam nemůže Deepak Chopra, Jan Rak zacházet dál. Je to natolik ostudné, že bývalý zaměstnavatel pana Raka opakovaně žádal o to, aby přestal neoprávněně užívat titul pedagoga finské univerzity – „profesor“ a s ním spojenou afilii k Fyzikálnímu ústavu univerzity v Jyväskylä. Nemluvě o tom, že zvyšovat si lesk jména titulem, který má v našich končinách jiný význam, je přinejmenším opovrženímhodné.

Kvantová mechanika je seriózní vědecký obor s extrémně sofistikovaným matematickým aparátem. Má dalekosáhlé důsledky pro naši společnost od urychlovačů částic přes samotnou existenci počítačů až po zobrazovací metody v medicíně. Žádný bývalý ani současný pracovník CERN by neměl lidi nabádat k tomu, že pokud budou opravdu chtít, mohou vědomě zkolabovat vlnovou funkci obsílky z finančního úřadu a vytvořit tak z nedoplatku přeplatek. Ti z nich, kteří se momentálně topí v dlužích, mu to z čirého zoufalství uvěří. A ruka úředníková již takových plánů zkolabovala nespočet.

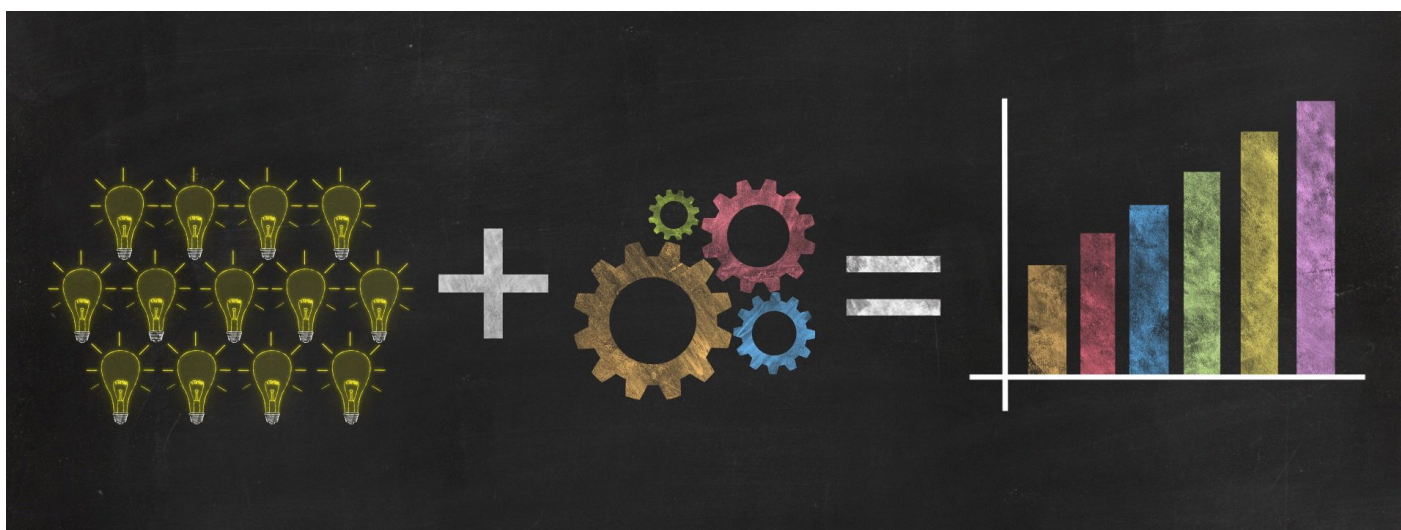
ČKS Sisyfos, včetně členů, kteří mají rovněž profesní vazby k laboratoři CERN, proto oceňuje Jana Raka zlatým Bludným balvanem za kvantové kutilství a fantaskní objevy v oblasti anatomie, patologie a mentální termodynamiky, tedy propagaci fyzikálních nesmyslů z pozice falešné autority.

Bludné balvany: A co teď?

Bludné balvany za rok 2019 se odvalily ve vaší nepřítomnosti, koronavirus zůstává. Minulo-li vás podzimní virtuální předávání, mám pro vás dobrou zprávu: Ceremonie se přeci jen odehrála, a odkazy na jednotlivá multimediální čísla najdete níže. Tedy vlastně vpravo. A co se balvanů za rok 2020 týče, už teď je jisté, že budou. A žádný koronaplácál nepřijde zkrátka. Ceremonie se uskuteční, půjde-li vše dobře, snad zase v ryze nevirtuální podobě, a to patrně v květnu 2021. Jen do té doby budeme muset pravděpodobně vykrást nějaký kamenolom.

- Bronzový Bludný balvan za rok 2019 v kategorii družstev: Lékárenský řetězec BENU. Laudatio čte Leoš Kyša. <https://youtu.be/kErqqBhgnzg>
- Stříbrný Bludný balvan za rok 2019 v kategorii družstev: Ministerstvo zemědělství ČR a Česká psychoenergetická společnost. Laudatio čte Jaromír Šrámek. <https://youtu.be/N-JBNFOWQOw>
- Zlatý Bludný balvan za rok 2019 v kategorii družstev: Redakce Českého rozhlasu Plzeň. Laudatio čte Jelenka Lenka Příplatová. <https://youtu.be/fs7RjvLY6Tc>
- Bronzový Bludný balvan za rok 2019 v kategorii jednotlivců: Prof. Ing. Karel Bartušek, DrSc. Laudatio čte Jaromír Šrámek. <https://youtu.be/TuE74EGIOsO>
- Stříbrný Bludný balvan za rok 2019 v kategorii jednotlivců: MUDr. Jan Vojáček, CFMP. Laudatio čte Aneta Pierzynová. <https://youtu.be/qRn4rEa3B8Y>
- Zlatý Bludný balvan za rok 2019 v kategorii jednotlivců: Fyzik RNDr. Jan Rak, Ph.D. Doprovodné video sestavil Radek Žemlička. <https://youtu.be/zwMSZAfjQvs>

Zdravý selský rozum v řízení firem během COVID-19

David Anthony Procházka

"Budeme se v době krize COVID-19 řídit zdravým selským rozumem, a to nám pomůže krizi zdárně překonat." Různé variace na tuto větu slyším od jara s neutuchající pravidelností od manažerů firem různých velikostí, ale překvapivě i od manažerů neziskových organizací a úředníků státní správy.

Co to tedy ten zdravý selský rozum je a proč je velmi hloupé na něj při řízení firem spoléhat? Wikipedie i slovník cizích slov vás bude odkazovat na *sensus communis*, zdravý lidský rozum, obecné smýšlení, což nicméně *The Oxford Dictionary of Philosophy* vyvrací *"Not common sense in its ordinary meaning, but in Aristotle (De Anima, II, 1–2) and following him Aquinas and others, a central cognitive function that integrates and monitors the delivery of the other distinct senses, as when a shape is both seen and felt"*. Více k termínu *Sensus Communis* lze dočíst např. v knize Johna D. Schaeffera *Sensus Communis, Vico, Rhetoric, and the Limits of Relativism*, eventuálně stopovat termín až k Aristotelovi. Mnohem blíže bude anglický *common sense*, který *Merriam-Webster* slovník vysvětluje jako *"sound and prudent judgment based on a simple perception of the situation or facts"*.

Zdravý selský rozum poukazuje na způsob přemýšlení, který je běžný, na fakta, která jsou "všeobecně známá", na jednoduché vnímání situace nebo faktů, které není třeba ověřovat nebo dokazovat. Často se nicméně jedná o logické skoky, které zjistíme jednoduchým dotazováním manažera (nebo sebedotazováním, pokud tyto řádky čte vážený/á manažer/ka). *Macmillan* slovník překvapivě vysvětluje *common sense* jako *"ability to use good judgment and make sensible decisions"*, aby záhy jako synonymum nabídl intuici. Zdravý selský rozum dokonce nebude mít

ani stejně špatné závěry, pokud se budeme dotazovat manažerů z rozdílných odvětví, rozdílných dědin, ze kterých přišli, rozdílné výchovy rodičů, rozdílných knih, které četli, rozdílných kamarádů, se kterými se setkali. Proto také se někdy musí trefit správně, a i když se jedná o pouhou statistickou nutnost, nezdar ostatních, kteří použili zdravý selský rozum, budou zapomenuty a úspěch jednoho bude vyzdvihován jako úspěch použití zdravého selského rozumu.

V tom vlastně tkví to nebezpečí. Zveličování příznivého dopadu závadného postupu (*procesu*) rozhodování, předávání následovníkům jako dobrá praxe, výuka přístupu zdravého selského rozumu na drahých víkendových školení od manažerských guruů, o kterých předtím nikdo neslyšel. Nicméně mají s postupem vlastní pozitivní zkušenost a to je opravňuje kurzy pořádat. Rozhlédněte se kolem sebe, rychle je naleznete.

Problémem je, že manažer neovlivňuje jen životy několika lidí kolem sebe. Je to společensky odpovědná pozice. Často na něm závisí, zda stovky lidí budou moci splácet svou hypotéku nebo se jim rozpadne život pod rukama. Zvláště v době krize. A je pochopitelné, že jsou manažeři, stejně jako zbytek populace, unavení a stresovaní. Možná více než ostatní, protože vědí, že na jejich rozhodnutí stojí kvalita života a spokojenost jejich zaměstnanců. Pravděpodobně proto hledají zkratky. Ty ale neexistují. Více než kdy jindy je potřeba se rozhodovat na základě důkazů. Proto je řízení na základě zdravého selského rozumu nedospělé.

David Anthony Procházka, Centrum evidence-based managementu, FPH VŠE.

Smrtící argumenty

Aneb jak se o pandemii (ne)mluví

Jelena Lenka Příplatová

Zatracený covid. Způsobil pandemii, ale to je ještě to nejmenší. Kromě toho také na kost odhalil mezery v našem uvažování. Tedy ne že by naše kritické myšlení nebylo v kritickém stavu už dávno předtím, nežli se v něm ocitli první covidoví pacienti, jenom to i přes občasný antivax tuhle a pád dvojčat tamhle nebylo tolik vidět. Počty lidí na planetě prořídly a zbytku stromů navzdory tak na jednou vidíme les i s kůrovcem. Anebo je kauzalita někde úplně jinde?

Nežijete-li v posledních dvaceti letech pod kamenem, patrně jste si všimli, že se s rozvojem internetu, zejména tedy diskusních serverů a fór, komentářových sekcí zpravodajských portálů, a v neposlední řadě sociálních sítí ba přímo roztrhl pytel s občany majícími nejen svůj názor, ale též, bohužel, elektronickou klávesnici a neodolatelnou touhu tento svůj názor sdělit vesmíru.

Na tom by ještě nebylo nic špatného. Konec konců lidská společnost stojí a padá s naší schopností efektivní komunikace. Čím více, rychleji a efektivněji si tedy budeme moci vyměňovat své názory s okolím, tím by mělo být lépe. Problém jednoduchoučké úvahy tkví ve spojení „efektivní komunikace“. Tuto totiž nezařídíme ani tak rychlejším přesunem bitů, bajtů či breptů zajisté dábelskou technologií 5G, jako spíš tím, že si své názory budeme

vyměňovat srozumitelně, slušně, bez použití argumentačních klamů, a pokud možno i náležitě ozdrojovaně.

Málokdo tak činí, nás často nevyjímaje. Už proto bychom měli být cvičeni v rozpoznávání úskoků oponenta, jakož i ve vlastní schopnosti předkládat svoje postoje ve formě nálepky efektivní komunikace hodné. Jenom tak totiž můžeme ze společných diskusí odcházet obohaceni více než holub opouštějící šachovnici.

Současná pandemie přinesla mnoho zlého, světlou stránkou jinak dost děsivého přehledu lidské hlouposti, která se v souvislosti s covidem zjevila v plné šíři na takřka všech diskusních platformách živých i virtuálních, je, že se nám tímto naskytlo nevidané cvičiště právě pro naše schopnosti rozpoznávání klamů a úskoků komunikačních. Tak toho využijme a podívejme se na některá tvrzení, jež se nám v současnosti plíží diskusními vodami, a zkusme si zopakovat, co že je na nich špatně.

Milují žraloci zmrzlinu?

Záměna kauzální spojitosti s korelací je snad nejčastějším problémem jednoduchých úvah o fungování epidemie. A nejen jich. Skutečnost, že dva jevy nastávají současně anebo krátce po sobě, v žádném případě neznamená, že by snad jeden nezbytně zapříčinil ten druhý. Ačkoli tedy v letních měsících

narůstají tržby přímořských zmrzlinářů zároveň s počty útoků žraloků na nebohé plavce, zálibu velkých paryb v dezertní úpravě plavce se sladkou pochoutkou v žaludku z toho lze vyvozovat jen velmi těžko.

V diskusích se občas objevuje tvrzení, že by snad za podzimním výrazným vzestupem počtu úmrtí nemusel být ani tak covid, jako spíše proticovidová opatření. Na první pohled to dává smysl: loni žádná přísná opatření nebyla, a loni také umíralo méně lidí. Omezení nikoli nezbytných zákroků a preventivních vyšetření jistě může vést k úmrtím z důvodu zanedbání zdravotních problémů, a občasné úmrtí z těchto důvodů nelze vyloučit, ba naopak, někdy jsme si touto kauzální souvislostí přímo jisti.

Přesto však můžeme s velkou mírou jistoty tvrdit, že zavedení protiepidemických opatření a výrazně zvýšená úmrtnost spolu pouze koreluje, přičemž kauzální příčinu mají obě společnou. A ano, je jí covid. Lidé umírají přímo na covid. Ne „s covidem“, natož na „na protiepidemická opatření“. Blíže k tomu například článek z Deníku N¹.

Jak tedy posuzovat informace o dvou jevech, vyvíjejících se v čase velice podobným způsobem? Pomalu a uvážlivě. Nežli dojdete k závěru o jejich kauzálním vztahu, zkuste si promyslet, zdali se za nimi neskrývá nějaká společná příčina, potažmo zdali je vůbec má smysl dávat dohromady².

I ty jeden popleto popeláři

Nejen internetové diskuse, ale zdánlivě i odborný diskurs je zaplevelen vyjádřeními nejrůznějších odborníků, o jejichž odbornosti by se jednomu chtělo pochybovat. Když tak učiní, například při odmítnutí proti-protiepidemické petice z per zubařů a stomatologů³, bývá kritik nařčen z použití argumentu ad hominem.

Nemůžeme přece odmítat slova oponenta jenom proto, že je, například popelář! Inu, to je otázka. Samozřejmě takový popelář, a občas dokonce i stomatolog, mohou mít zcela správný názor na epidemiologickou situaci. Pokud jej doloží náležitými zdroji, je vše v nejlepší pořádku.

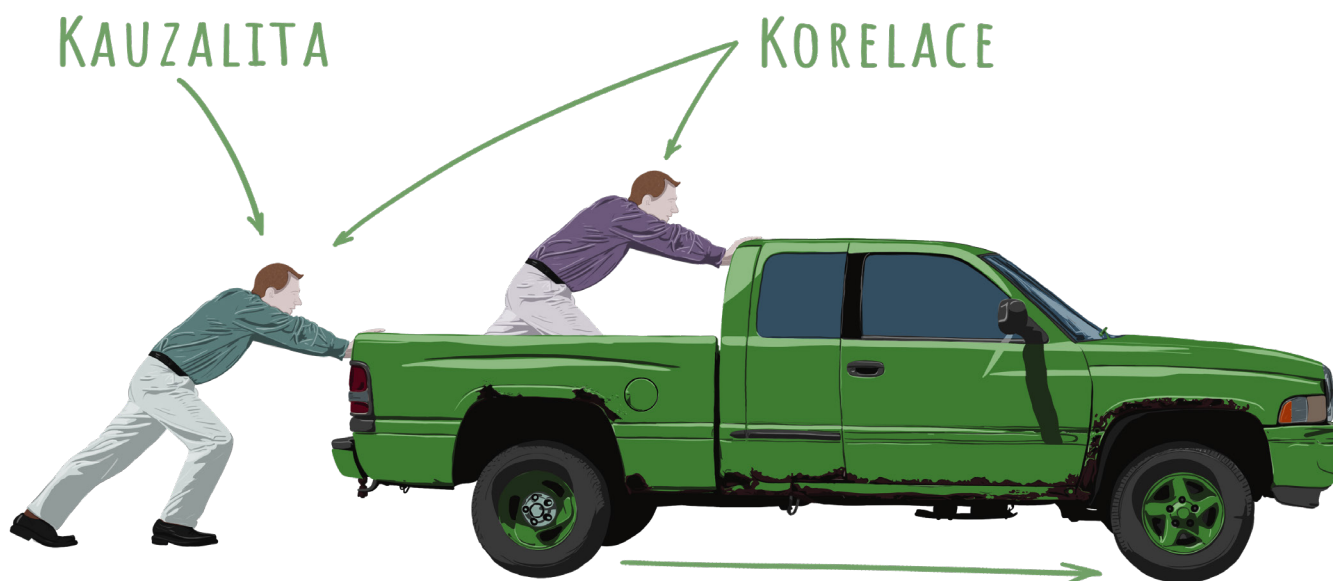
Problém nastává, hlásají-li ale, že oni ten názor mají správný, protože jsou v tématu vlastně odborníky, když je vše ve skutečnosti úplně jinak. Nepřijímáme-li argumentaci (zcela jasně ad hominem): „Nemáš pravdu, protože jsi jenom hloupej popelář“, nemůžeme přijímat ani argumentaci falešnou autoritou: „Mám pravdu, protože jsem se včera prošel kolem epidemiologického pracoviště.“

Mimochodem, s problémem falešné autority souvisí současný fenomén tzv. mluvících hlav. Média si po několika kladných zkušenostech zpravidla oblíbí ty odborníky, s nimiž se dobře spolupracuje, a kteří dovedou pole své působnosti podat poutavě a srozumitelně i pro běžného konzumenta. Není vůbec divu, že jsou takové osobnosti zvány do médií pravidelně, a vyjadřují-li se k tématu, v němž jsou skutečnou autoritou, informovaností široké veřejnosti to jen prospívá. Malér nastane v okamžiku, kdy se takový odborník začne v médiích objevovat s komentáři k takřka libovolné situaci. Jistě, je to moudrý člověk, to ale neznamená, že je v oborech, jež s jeho odborností souvisejí jen okrajově nebo dokonce vůbec, poučen více nežli náhodný kolemjdoucí. V epidemiologickém kontextu: vážně se chcete o funkčnosti toho kterého hygienického opatření dozvídat od hudebníka, byť třeba kvalitního?

Znamená to, že bychom měli zcela ztratit důvěru k odborníkům vystupujícím v médiích? Co když mluví o něčem, čemu nerozumí? Co když se zcela zbláznili? Co když je podplatili (nehodící se škrtněte) farmafirmy / ještírci / tvůrci Nového světového řádu? Slovem skutečného odborníka samozřejmě dodává jeho erudice na důvěryhodnosti (jak to funguje a jak takového odborníka poznat vám prozradí Jaromír Šrámek v příštím čísle) a funguje jako jedna z indicií, že se jeho promluvě dá věřit. Sama o sobě ale nestačí. Logickou konzistenci a odkazy na zdroje bychom měli požadovat i od něj.

A vy zase bijete černochoy!

Uzený sled, whataboutismus či prostě úhybný manévr je taktika mluvčího zahnaného do kouta. Na vaše vysvětlování funkčnosti respirátorů v přenosu respiračních chorob sice zareagovat neumí, ale vy zase neumíte vyléčit rakovinu. Z toho jasně plyne, že se v té medicíně zas tak moc neorientujete, tak co jej tu poučujete o nějakém covidu, ha!

Rada je tady zjevná: Nejste pes, nemusíte se rozběhnout za každým klackem, který vám oponent hodí. Chcete-li ztratit několik hodin vysvětlováním nepřesné analogie mezi rakovinou (a desítkami jejích typů) a jedním konkrétním infekčním onemocněním, potažmo vývojem opatření, léčiv a preventivního očkování proti nim, je to samozřejmě zcela na vás. A ne že bych se něčím podobným (alespoň milionkrát) neprovinila též. Efektivněji lze ovšem debatu vést prostým upozorněním oponenta, že, jistě omylem, poněkud uhnul od tématu, a vrátit se k podstatě diskutovaného problému. Víte, kolik člověkohodin tím reálně ušetříte? Kromě vás totiž debata zcela jistě sledují desítky i stovky dalších prokrastinátorů!

Roušky jsou teprve začátek

Nejprve nás připraví o čerstvý vzduch a naše děti o vzdělání, a pak, když nám všem otrava CO₂ – kteréžto rouškou zaručeně, na rozdíl od mnohem větších virů a kapének neprojde – zatemní poslední zbytky rozumu, bude nás možno konečně řádně ovládnout a zotročit. Rozhodněte se sami, zda svým jednáním pomůžete k vítězství pedofilního NWO, anebo zda se nenasazením roušky či respirátoru budete bít za svobodu a světový mír.

Nezbláznila jsem se; parafrázuji vyjádření, která se v různých obměnách v diskusních prostorech skutečně vyskytla a vyskytují. Jsou užitečná: demonstrují využití hned dvou argumentačních klamů naráz, tedy **falešného dilematu a argumentu šikmou plochou**.

První z nich říká oponentovi, že si smí vybrat mezi preferencí spáleného či uvnitř syrového chleba, protože chleby upečené tak akorát pochopitelně neexistují, to dá rozum. Argument tohoto typu je přitom obzvláště vypečený, protože svádí k využití pochybné reakce **zlatou střední cestou** pro změnu z druhé strany. Zatímco v případě voňavého a zlatavého pecnu může takový manévr ještě fungovat, v případě nošení poloviční roušky za současného zavádění jen napůl pedofilního světového řádu procházejícího si krizí středního věku jde o řešení poněkud nedopečené.

Argument šikmou plochou je rovněž zrádný, neboť snaha jej odmávnout prostým: „Takhle svět vážně nefunguje,“ může u sečtějšího oponenta vést k detailnímu rozebírání fenoménu posouvání

Overtonova okna, k čemuž se, netoužíte-li se kromě zapeklitostí nejnovější verze protiepidemického systému pohádat ještě o tom, kterak volební právo žen vede v konečném důsledku k legalizaci manželství se psem, tentokrát domácím, vážně nechcete dostat.

Co s tím? Na oba argumenty platí to samé, tedy upozornění na komplexnost systému. Podřízení se vládnímu nařízení ohledně nošení roušek přece nijak neimplikuje vaše volební preference, a vzhledem k tomu, že, čtete-li tyto řádky, patrně nebudete skalním fanouškem konspiračních teorií o spiknutí elit, na implikaci ohledně užitečného idiotství při budování NWO přistoupit skutečně nemusíte. Podvolení se takovému nařízení zároveň ani neznamená, že příště se zákonitě podrobíme i nařízení, na jehož základě nám bude odebrána polovina mozku a příšita třetí ruka. Pokud se diskutující domnívá, že přistoupení na A nutně nebo alespoň pravděpodobně vede k přijetí B, C, D a celou cestu dál až po pád do studny, musí tuto spojitost též nějak vysvětlit a doložit.

To těm dětem přece nemůžete udělat!

Argumentům vzbuzujícím soucit se vzdoruje opravdu špatně, protože staví oponenta do předem znevýhodněné pozice. On je tím, kdo chce brát dětem hračky, PSA bít a starouškům podrážet nohy, jako onehdá oni zlí (falešní) migranti⁴ – mimochodem, taky se vám už po všech těch hádkách kolem migrantů stýská? Mně skoro ano.

Čtyři typické klamy využívající emoce ostatních účastníků debaty bývají obecně velice oblíbené, a to nejen pro efektivitu, se kterou stavějí oponenta do negativního světla. Jdou také, tak nějak, „od srdíčka“.

Argument vzbuzující soucit: *Zavřete-li mou restauraci, přijdu úplně o všechno, a kdo se pak postará o moje děti a invalidní rodiče?*

Argument poukazující na důsledky: *Pokud covid skutečně existuje a nejde o uměle vytvořenou biologickou zbraň, nemůžeme už věřit vůbec ničemu – vždyť by to znamenalo, že se nás chce příroda zbavit!*

Kvalifikující jazyk: *Každý inteligentní člověk přece musí vidět, jak s námi prostřednictvím této smyšlené epidemie manipulují. Slušný člověk se rozhodně naočkovat nenechá.*

Společenský apel (jinak též **bandwagon fallacy** či **argumentum ad populum**): *Vidíte, kolik lidí se sešlo na demonstraci proti rouškám. Každému musí být jasné, že nám ten hadr přes hubu jenom škodí.*

I tady jde přitom často o přehlédnutí dalších proměnných, které se v tématu uplatňují. Nutnost uzavření některých podniků v rámci lockdownu neimplikuje, že by měl podnikatel nutně přijít na dlažbu. Podíl na konečném výsledku mají i další opatření, délka takového uzavření, případně kompenzace, které se vláda rozhodne či nerozhodne udělit. To, že se nám nějaký výklad světa nelíbí, ještě rozhodně neznamená, že je chybný – podobně, jako o jeho chybnosti nevypovídá, kolika dalším lidem kromě nás se ještě takový model nelíbí. Nesouhlas s naším postojem také automaticky nestaví diskusního oponenta mezi ty druhé, horší, méně inteligentní, neslušné, a s příliš tlustou matkou.

Ačkoli se nám i média leckdy snaží naznačit opak, s morálním dilematem, jež za všech okolností vede k naprosté likvidaci protivníka,

se setkáváme zřídka, a výstupem debaty, která by v extrémním případě mohla k něčemu takovému vést, by nemělo být preventivní umlácení oponenta nálepkami bezcitnosti, hamižnosti a sobectví, ale v ideálním případě návrh konstruktivního řešení, které umožní důstojný život všem, jichž se to dotýká.

Do cíle v poklusu

Závěr zvládneme v tempu svižném. Takzvaný **Gishův cval** česky též **zahlcení slovy**, v originále Gish gallop, totiž v sobě dost často skrývá vše výše uvedené, a mnohdy ještě mnohem víc. Jeho kouzlo – opravdu kouzlo, neb téměř zázrakem způsobí přesně to, co jím mluvčí skutečně zamýšlel, tedy naprosto odzbrojit protivníka – spočívá ve vychrlení dlouhé a nadupané směsi lží, polopravd, mýtů, argumentačních klamů i obvykle umným způsobem zneužitých útržků pravdivých informací naráz. V rukou zručného dezinformátora (ne že by jich po světě běhalo významné množství, bohužel i dezinformátor prostý a nedůvtipný zpravidla umí opisovat od těch, již perem vládnou přece jen o něco lépe, a víc v tomto případě ovládat vskutku nemusí) je navíc celá promluva zahrnuta do slušivého, zvenku se konzistentně jevícího a náležitě vědecky (bo cizí termit – dobrá termit) znějícího kabátku.

Protivník v reálném čase či při praktické délce facebookového komentáře (tedy takového, aby jej ostatní byli ochotni dočíst) nemá reálnou šanci každou z oddrmlených blbostí náležitě odvyšvětlit, natož aby se jeho reakce dala označit za stručnou, čtivou a konzistentní. Ba dokonce se o to většinou ani nepokouší, zíraje v němém úžasu a s bradou hluboce pod koleno na tu spoušť.

My skeptici se však nelekáme, protože máme Plaváčka a nebojíme se jej použít. Miroslav Plaváček Lešetický totiž nejenže vydal knihu, kterou si u něj můžete objednat, připravil do ní však i instantní komentář, který lze použít, když s výše zmíněnou nadílkou nebudete chtít ztrácet čas. Takový „instantní komentář, je použitelný nejen vcelku, jak leží a běží, ale může fungovat i jako argumentační puzzle. Věty lze libovolně přehazovat, slučovat či rozdělovat, a výsledek vždy bude vašemu ezoterickému oponentovi dávat smysl.“ A navíc je to krásná ukáзка Gish gallopu, který tak výjimečně můžeme použít my sami!

„Očkování je vlastně genocida, kterou provádějí farmaceutické firmy, aby si namastily kapsu, protože tou injekcí vpravují do nebohých malých a bezbranných tělíček zákeřné viry, hliníky, rtuť a jiné jedy, poněvadž si tím pěstují pacienty, kterým celý život budou potom prodávat léky, aby neumřeli tak brzo, čili je úplně jasný, že jde o takzvanou „false flag“, jak dobře známe třeba z jedenáctého září, kdy si Amíci zbourali dva mrakodrapy a pár budov bokem, aby mohli vtrhnout do Iráku, kde žádné zbraně hromadného ničení nebyly, ale naopak se uprostřed pouště nacházely zapomenuté kulisy, v nichž Kubrick točil falešné přistání na Měsíci, který je pouhý hologram, jak říkal už Nikola Tesla, i když mu to Einstein, který propadal z matematiky, rozmlouval, ale neuspěl, takže Putin poslal do vesmíru Gagarina, který s údivem zjistil, že všichni včetně Galileia lidem lhali o kulatosti Země, takže Jurij umřel v děsných mukách, aby to nikomu neřekl, když ještě předtím se ukázalo, že byl v žoldu amerických židozednářů a rozprašoval chemtrails dokonce i po Sibiři, takže umírali nejenom lidi, ale

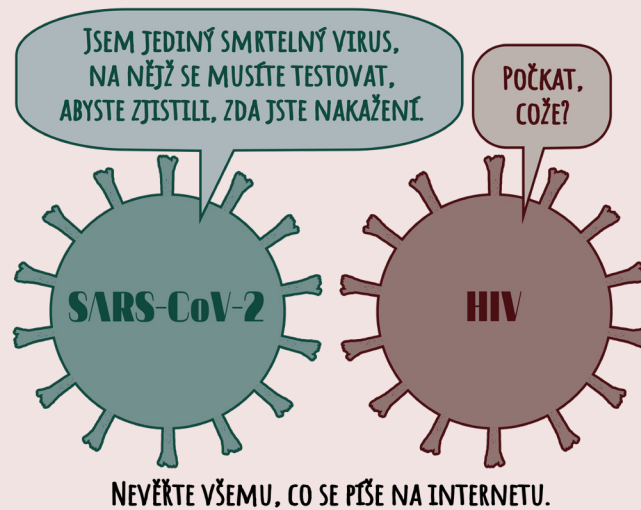
i jeseteři, a nedostatek kaviáru málem položil celou sovětskou ekonomiku, což byl plán přesluhujícího Soroše a jeho nástupce Kalouska, který rozkradl miliardy, ale bydlí v nájemném bytě, aby si toho nikdo nevšimnul, což je blbost, o níž nepochybuje nikdo, kdo konečně otevřel oči.“

Zdroje a odkazy

1. <https://denikn.cz/502289/umrti-s-covidem-je-skoro-vzdy-kvuli-covidu-dokladaji-to-data-o-umrtnosti-i-ministerska-studie/>
2. <https://the-gist.org/2018/11/shark-attacks-ice-creams-and-the-randomised-trial/>
3. <https://eurozpravy.cz/domaci/zdravotnictvi/za-petici-proti-opatrenim-stoji-homeopate-je-plna-klamu-varu-je-skepticka-ze-sisyfa.aad2656c/>
4. https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/muslim-pod-razejici-babicku-jeste-jsme-byli-mirni-hlasi-hnuti_450135.html

Autorka textu i obrázků je evoluční biologka věnující se převážně výzkumu v oblasti evoluční psychologie v rámci projektu Pokusní králíci (<https://www.pokusnikralici.cz>) Laboratoře evoluční biologie prof. Jaroslava Flegra (<https://www.flegr.com>). Mimo výzkum své síly upíná především k popularizaci vědy a kritického myšlení, a relaxuje při poslouchání knih a navrhování vědeckých, skeptických, ale i naprosto šílených triček – v těchto činnostech ji můžete podpořit nákupem právě některého z jí navržených triček tu <https://jelenasoph.t-shock.eu/> či tu <https://shop.spreadshirt.co.uk/jelena-braum/>.

Že byste si raději objednali knížku **Plaváčkův průvodce alternativním vesmírem od výše zmiňovaného Milošlava Plaváčka Lešetického?** To vám rozhodně schvaluji! Můžete tak učinit zde: <https://eshop.sisyfos.cz/241-plavackuv-pruvodce-alternativnim-vesmirem>.

Astrofyzika a kosmologie

Nobelovy ceny za fyziku IV

Vítězslav Škorpík

Astrofyzika a kosmologie nebyly dlouho Nobelovskou komisí akceptovány jako součásti fyziky, jak si možná ještě vzpomínáte z prvního dílu naší volné série. Poměrně dlouho tak mezi oceněnými vědci žádní astrofyzikové nebyli, na což doplatili například G. Hale a H. Deslandres, E. Hubble, A. Eddington i další. Situace se začala pomalu měnit, první Nobelova cena za astrofyzikální či kosmologický výzkum však byla udělena až roku 1974 Martinu Rylemu a Antony Hewishovi*, o čemž jste se mohli více dočíst ve Zpravodaji 2/2019.

Nobelovu cenu pro rok 1978 obdrželi Arno Penzias a Robert Wilson za svůj objev reliktního kosmického záření. Při udělování ceny však byli zcela opomenuti teoretici, kteří toto záření z konce Velkého třesku předpověděli.

Již roku 1948 vedl skupinu teoretiků George Gamow, americký fyzik ukrajinského původu známý svým smyslem pro humor. Je-li to jeden z jeho kolegů jmenoval Ralph Alpher napadlo ho, že by mohl přizvat k autorství dalšího významného fyzika Hanse Betheho, který se ale věnoval jiné práci a je pod článkem připsán jen kvůli vhodně znějícímu jménu. Předpověď je tak dnes známa jako alfa-beta-gama model. Z autorství byl zcela vyškrtnut Ro-

bert Hermann, kterému Gamow navrhoval přejmenování na Deltera, což tento zatvrzele odmítal.

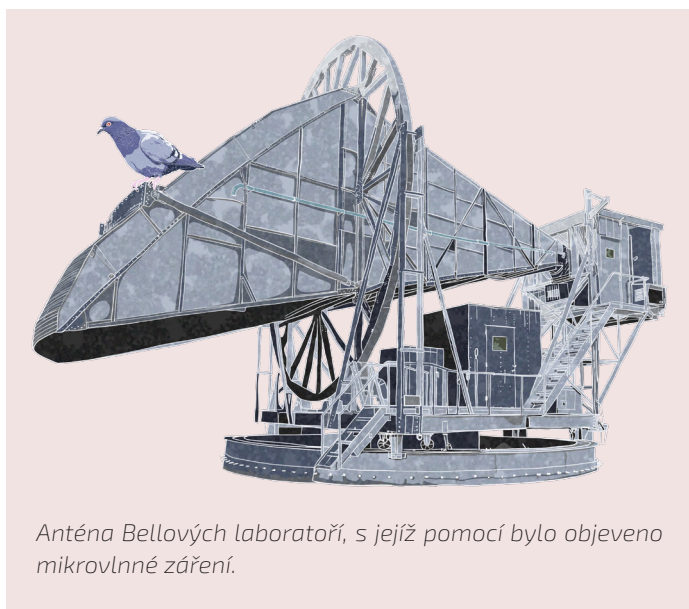
Gamow s kolegy si uvědomili, co podle jejich hypotézy znamená Hubbleův a Lemaitrův objev rozpínání kosmu. Vesmír musel na počátku svojí existence extrémně hustý a horký. Postupně s rozpínáním vesmír chladl a snižovala se i hustota hmoty v něm obsažené, ale pozůstatek tohoto prvotního období existence vesmíru přetrval ve formě záření. To bylo při oddělení od látky ještě poměrně teplé a energetické. Dnes by se však mělo nacházet v oblasti mikrovln s teplotou kolem 6 Kelvinů. Jeho nalezení by představovalo velký přelom jednak jako přímé potvrzení teorie velkého třesku a také by nám umožnilo přesněji určit kosmologické parametry našeho vesmíru.

Alfa-beta-gama model však na téměř 20 let zapadl a doba nazrála až když s podobnou myšlenkou přišli Robert Dicke a James Peebles. Jimi udávaná hodnota teploty záření byla správnější, ale princip byl stejný. V té době se už navíc objevila zpráva o objevu Penziase a Wilsona.

Samotné záření potvrzující teoretické předpovědi bylo nalezeno víceméně náhodou v Bellových telefonních laboratořích při hledání šumů pro telekomunikační kanály. Po vyloučení všech možných jiných zdrojů (mimo jiné i trusu holubů hnízdících

v anténě experimentátorů) byl signál identifikován jako neznámé záření přicházející rovnoměrně z celé oblohy. Naměřená teplota odpovídala 2,7 Kelvinů. Peebles a Dicke kontaktovali Penziasa a Wilsona, společně brzy odhalili shodu mezi teorií a experimentem a identifikovali nalezené záření jako pozůstatek Velkého třesku. Nobelovské ocenění s Penziasem a Wilsonem získal Pjotr Kapica za výzkum kapalného helia a teoretici pro tuto chvíli ostrouhali.

V roce 1983 byl oceněn William Fowler za objev jaderných reakcí důležitých pro vývoj chemických prvků ve vesmíru. Velký podíl na této práci měl i Fred Hoyle, jehož přínos je dokonce výše zmíněným Gamowem citován jako pasáž z knihy Genesis: „*I uvědomil si Bůh, že opomněl stvořit hmotu šest. I řekl Bůh, budiž Hoyle! I byl Hoyle a Bůh mu řekl, aby utvořil hmotu šest dle libosti své...*“. Smutnou skutečností je, že výběr mohl být ovlivněn Hoylovou

Anténa Bellových laboratoří, s jejíž pomocí bylo objeveno mikrovlnné záření.

neoblíbeností u Nobelovské komise, jejíž dřívější rozhodnutí předtím několikrát kritizoval. Hoyle ale nebyl v daném roce jediným na koho se zapomnělo. Méně známé je opomenutí manželů Geoffreyho a Margaret Burbidge. Ani jejich podíl na tomto klíčovém výzkumu, nazývaném článkem B2FH, nebyl Nobelovou cenou nikdy odměněn.

„Mimořádně, druhou polovinu ceny získal v tomto roce Subrahmanyan Chandrasekhar, oceněný za objev maximální hmotnostní meze bílých trpaslíků, závěrečné vývojové fáze méně hmotných hvězd. Tento americký astrofyzik indického původu byl dlouhou dobu rekordmanem v délce čekání na Nobelovu cenu mezi fyziky, jelikož od objevu k ocenění uběhlo dlouhých 53 let. Bylo tomu částečně zřejmě i kvůli osobním sporům se zakladatelem moderní astrofyziky Arthurem Eddingtonem, který velmi nesouhlasil s některými Chandrasekharovými názory. Sir Arthur byl svými kolegy považován za velkou autoritu. Mnozí astrofyzikové sice tušili, že by Ind mohl mít pravdu a neoficiálně s ním souhlasili, před Eddingtonem však projevovali vůči novátorským názorům mladého fyzika pohrdání. Řada Chandrasekharových myšlenek se proto prosadila až po Eddingtonově smrti. Zdravíme Maxe Plancka i Thomase Kuhna a jejich názory na proměnu vědeckého paradigmatu.

Ani Nobelova cena z roku 1993 výrazně nepomohla vědecké a zejména akademické kariéře Russella Hulsea, jenž byl oceněn za objev nového typu pulsaru. Konkrétně šlo o objekt PSR B1913+16, kde je jedna složka standardní neutronovou hvězdou, druhá pak pulsarem, tedy neutronovou hvězdou vyzařující v pravidelných intervalech záblesky elektromagnetického záření. Studium této specifické dvojhvězdy umožnilo na základě pohybů obou složek systému a jejich vzájemného přibližování přesně v souladu s předpovědí obecné teorie relativity učinit první důkaz existence gravitačních vln. Cenu získal společně se svým bývalým školitelem Josephem Taylorem. V době svého výletu do Stockholmu se již věnoval výzkumu v soukromém sektoru, což se dodnes nezměnilo, byť působí na zkrácený úvazek jako hostující profesor na Texaské univerzitě v Dallasu.

John Mather a George Smoot získali roku 2006 jako zatím jediní v historii Nobelovu cenu za konstrukci konkrétního vědeckého zařízení. Oba fyzikové totiž měli zásadní podíl na konstrukci sondy COBE určené k výzkumu reliktního záření. Smoot byl vedoucím experimentátorem pokusu Differential Microwave Radiometer majícího za cíl nalezení anizotropie v tomto záření. Mather odpovídal za FarInfrared Absolute Spectrophotometer, jehož úkolem bylo změření spektra reliktního záření. Sonda úspěšně odstartovala v listopadu 1989 a již v dubnu 1992 mohly být slavnostně představeny výsledky. Mise splnila oba hlavní cíle. Zjistila, že spektrum reliktního záření odpovídá spektru záření absolutně černého tělesa a naměřila anizotropie v tomto záření.

Nicméně již od roku 1983 byl na palubě sovětského satelitu Prognos 9 experiment na měření reliktního záření. Vedoucí ruského týmu Andrej Bruchanov informoval o detekci anizotropie reliktního záření v lednu roku 1992, tedy dříve než jeho američtí kolegové. Ocenění byli pouze američtí vědci, což bylo dáno i vědeckým marketingem, jelikož Američané uměli sondu COBE výborně prodat. Známa je kupříkladu historka z tiskové konference k ohlášení výsledků měření, kde jistý fyzik u mapy teplotních fluktuací reliktního záření prohlásil, že se „*díváme do tváře Boha*“.

V roce 2011 padlo ocenění za nalezení zrychlené expanze vesmíru. V tomto případě cenu získali Saul Perlmutter, Adam Riess a Brian Schmidt. V obou výzkumných skupinách bylo mnoho dalších astronomů, kteří na ocenění nedosáhli. Mezi nimi vyniká jedna z klíčových postav výzkumu supernov typu Ia, které byly při měření použity, a tedy duchovní otec celého projektu, jenž se navíc podílel i na práci Riessova a Schmidtova týmu. Je jím astronom z Harvardovy univerzity Robert Kirshner, mimořádně autor zajímavé knihy o tomto výzkumu, přeložené i do češtiny pod názvem „*Výstřední vesmír*“ (Nakladatelství Paseka, 2005).

Konec dobrý, všechno dobré, mohl by si asi říct James Peebles, jeden z opomenutých teoretiků v případě Nobelovy ceny za reliktní záření z roku 1978. Ten se totiž nakonec, na rozdíl od všech ostatních kolegů, svého ocenění dočkal. Obdržel je v loňském roce za „*teoretické objevy ve fyzikální kosmologii*“. Od data publikace klíčového článku o reliktním záření si musel počkat 55 let a překonal tak výše zmíněný rekord Chandrasekhara. Na druhou stranu je vhodné připomenout, že ve své bohaté kariéře publikoval i jiné významné práce týkající se například struktur ve vesmíru, temné hmoty, či nukleosyntézy prvků.

Hovoříme-li o temné hmotě měli bychom zmínit i jména teoretiků, kteří temnou hmotu předpověděli, ale ocenění rovněž nikdy nezískali. Byli jimi Jan Oort, známý rovněž pro předpověď existence Oortova oblaku komet ve vnější části Sluneční soustavy, a především známý a kontroverzní Fritz Zwicky proslavený zejména svým specifickým smyslem pro humor. Své kolegy i studenty označoval zásadně slovem „zmrdi“, popřípadě větou „A ty jsi, sakra, kdo?“. Jednou kupříkladu, na něj jeho žena volala, aby přišel do pokoje, protože dorazili „ti zmrdi“ (studenti). Další svoje oblíbené slovní spojení „sférickí zmrdi“, měl vyhrazeno pro lidi jevící se jako zmrdi ze všech stran, a zejména pak pro astronomy z observatoře Mount Wilson. Osobnostní charakteristiky stranou, jako vědec byl Zwicky geniální. Teoreticky předpověděl mechanismus vzniku supernov, a byl i úspěšným pozorovatelem a konstruktérem leteckých motorů. Temnou hmotu předpověděl, stejně jako Oort na úrovni kup galaxií. Na úrovni galaxií pak objevila temnou hmotu zhruba o 40 let později astronomka Vera Rubin, po níž byl nedávno pojmenován osmimetrový přehlídkový teleskop budovaný na hoře Cerro Pachón v Chile. Ani Vera Rubin se své Nobelovy ceny nedočkala, ačkoli ji mnozí v posledních letech jejího života (zemřela v prosinci 2016) odhadovali jako možnou kandidátku. Nespátrával bych v tom ovšem diskriminaci na základě věku či pohlaví, jakož spíše skutečnost, že dosud nebyly nalezeny částice temné hmoty a výše uvedení průkopníci Oort a Zwicky by již ocenění být nemohli.

Ale vraťme se k loňským laureátům. Těmi se společně Peeblesem stali i Michel Mayor a Didier Queloz za objev první exoplanety obíhající hvězdu slunečního typu, konkrétně 51 Pegasi. Již dříve totiž objevili Aleksander Wolszczan a Dale Frail planetu u pulsaru PSR 1257+12. Nobelovská komise v tomto případě upřednostnila objev u hvězdy hlavní posloupnosti, který vedl k následnému prudkému rozvoji oboru, díky němuž je dnes známo již více než 4200 planet u jiných hvězd. U počátků tohoto dříve opovrhovaného směru výzkumu stála i řada dalších osob, zmiňme třeba Paula Butlera, Stevena Vogta. Zapomenout ale nesmíme především na velkou superstar první éry lovu exoplanet Geoffrey Marcyho, skvělého vědce i mediálně zdatného řečníka a propagátora této nadějně oblasti. Marcy by býval možná také Nobelovu cenu obdržel, nebýt jednou z celebrit obviněných v kampani MeeToo. Ale to jsou pochopitelně již bohapusté spekulace.

Černé díry si svou mocnou gravitací přitáhly letošní Nobelovu cenu. Roger Penrose, legendární britský fyzik, matematik a kosmolog obdržel polovinu ocenění za svůj klíčový třístránkový článek z roku 1965, čímž vyrovnal loňský rekord Jamese Peeblesa v délce čekání na Nobelovu cenu. Ve svém textu dokázal, že černé díry jsou robustní předpovědí obecné teorie relativity. Proč to trvalo tak dlouho? Přestože v posledních dekádách již málokdo pochyboval o existenci černých děr, přímé důkazy dlouho chyběly. Bylo tu pozorování objektu Cygnus X-1 a první doklad existence hvězdných černých děr, ale patrně až nedávny objev gravitačních vln způsobených splynutím dvou černých děr a snímek supermasivní černé díry v jádru obří galaxie M87 v souhvězdí Panny přesvědčily Nobelovskou komisi o oprávněnosti ocenění.

O důkaz existence černých děr se velmi zasloužili dva laureáti, kteří si rozdělili druhou polovinu letošní ceny. Jsou jimi ast-

rofyzikové Reinhard Genzel (Německo) a Andrea Ghez (USA). Oba měli klíčový podíl na objevu supermasivní černé díry Sagittarius A* v centru naší Galaxie Mléčné dráhy. Genzel pracoval na observatořích VLT patřících Evropské jižní observatoři a nacházejících se v Chile na Cerro Paranal, Ghez používala Keckovy dalekohledy na sopce Mauna Kea na Havaji. Jejich pozorování bylo ztíženo množstvím mezihvězdného prachu ležícího mezi námi a centrem Galaxie, přesto si dokázali najít cestu a učinit důležitá pozorování. Z pohybů hvězd kolem jádra Galaxie se poté dalo odvodit, že objekty obíhají kolem supermasivní černé díry, jejíž hmotnost se rovná zhruba 4 milionům hmot Slunce a nacházející se zhruba 27 400 světelných let od Slunce. S ohledem na ocenění ženy jsem napjatě očekával vyjádření NKC gender a věda. Tentokrát, na rozdíl od situace dva roky zpátky, dokonce zvládli dva oceněné mužské kolegy Andrey Ghez zmínit jménem. K tomuto neuvěřitelnému pokroku jim srdečně gratuluji.

Vzhledem k tomu, jak bouřlivě se dnes astrofyzikální a kosmologické výzkumy a projekty rozvíjejí si na závěr našeho článku dovoluji předpovědět, že další Nobelovy ceny a jiná význačná fyzikální ocenění pro vědce v této oblasti na sebe nenechají dlouho čekat. S ohledem na udělení dvou ocenění pro astrofyziku ve dvou letech po sobě bych však předpokládal, že nyní budou na několik let upřednostněny jiné obory.

*) O těchto dvou pánech jste se, mimochodem, mohli dočíst v nedávném (jako obvykle) hloupě formulovaném facebookovém postu (<https://tinyurl.com/genderbell>) slovnitého genderového departmentu Sociologického ústavu AV ČR. Vyplyvá z něj, že Martin Ryle dostal Nobelovu cenu jaksí kontroverzně, na úkor původní objevitelky pulzarů Jocelyn Bell Burner. Není tomu tak. Na rozdíl od Antonyho Hewishe, který svou polovinu „nobelovky“ skutečně dostal za rozhodný podíl na objevu pulzarů, a mohl by tak být velmi teoreticky (on v té komisi jaksí neseseděl) viněn z vyfouknutí tohoto významného ocenění svojí podřízené, Martin Ryle byl oceněn za svá pozorování a vynálezy, zejména pak za techniku aperturové syntézy, a Bell Burner tak o žádné prvenství nepřipravil. Nutno ovšem podotknout, že i Hewish je velmi významným radioastronomem s vynikajícími výsledky, nelze tedy tvrdit, že by si snad svoji polovinu ocenění nezasloužil. Navíc v dřívější době byla běžná praxe, když Nobelovská komise ocenila pouze vedoucího týmu, nikoli jeho doktorandy. Proč to všem vadí zrovna u BellBurnell a nikoli třeba u Césara Lattese nevím. Místo diskriminace žen by tak bylo na místě kritizovat diskriminaci studentů. Dobrá práce s historickými fakty, milé NKC Gender a pavěda. Posíláme tleskanky a virtuální klíčenku.

Autor je studentem Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy, členem České astronomické společnosti a spoluorganizátorem našich pražských přednáškových cyklů. Momentálně jest zodpovědný za organizaci všech koronavirových pátečnických streamů. Buďte na něj hodní, ať s tím nesečne. Impertinence na adresu genderistek, jakož i obrázek antény z Bellových laboratoří a holuba (ten je důležité!), má na svědomí Jelena.

Recenze: Patologie I, II, III

Josef Zámečník & kol.

Aneta Pierzynová

Milí skeptici, rádi bychom vás informovali o nově vyšlé učebnici patologie určené primárně pro studenty lékařských fakult, ale zdá se, že nejde o jedinou cílovou skupinu.

Učebnice Patologie má celkem 3 díly, které můžete pořídit společně v jednom praktickém obale. Na jejich sepsání se podílel široký kolektiv patologů z rozmanitých pracovišť z celé České republiky. Hlavním autorem, editorem a pořadatelem je prof. MUDr. Josef Zámečník, Ph.D. z Ústavu patologie a molekulární medicíny 2. LF UK a FN Motol, Praha. Dílo vyšlo poprvé v loňském roce v nakladatelství LD, s. r. o.

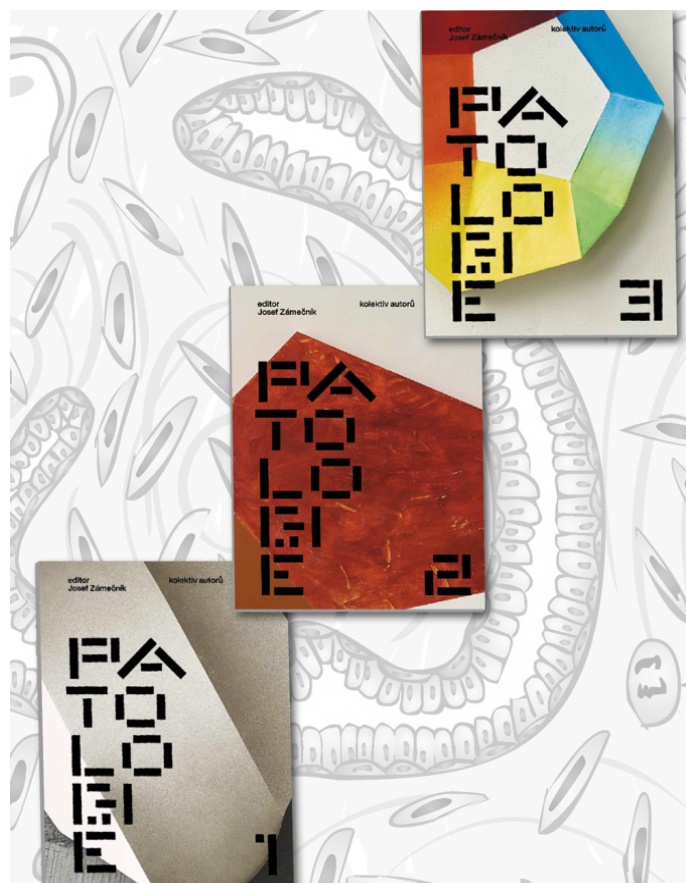
První svazek, který je označen jako **Obecné mechanismy lidských onemocnění**, se věnuje obecné patologii včetně obecné onkologie. Druhý svazek označený jako **Patologie orgánových systémů** lze považovat za obdobu dříve známých oddílů speciální patologie. Poslední svazek se zaměřuje na **gynekopatologii, pediatriickou patologii, infekční patologii** a na závěr třetího dílu najdete přehled diagnostických metod používaných v moderní patologii.

Autoři si dali práci nejen s textem, který je srozumitelný, ale také se schématickými ilustracemi, které jsou zaměřeny převážně na mechanismy probíhající na mikroskopické úrovni. Každá kapitola má svůj stručný úvod do problematiky, následuje tradiční členění jako etiologie a patogeneze, morfologické a klinické změny, avšak obsah těchto sekcí je zásadně modernizován. Autoři vhodně včlenili také „terapeutická okénka“, poznámky ze soudních pitev a přehledné tabulky usnadňující utřebením znalostí. Užitečným pomocníkem po zakoupení knih se rovněž stává přístup na web obsahující fotogalerii, suplementární materiály, včetně rejstříku, novinek a aktualizací týkajících se knihy. V knize nechybí ani užitečný seznam nejčastěji používaných zkratk, což jistě ocení i absolventi lékařských fakult na stážích. Seznam zdrojů a odborných článků pak potěší zejména studenty pracující na své vědecké práci. Je to v české patologii celkově velký posun vpřed, který se blíží moderním konceptům patologie budoucnosti.

To, co tuto učebnici odlišuje od předchozích odborných knih v oboru patologie, je posun od konzervativního (tradičního) pojetí patologie k zaměření na mechanismy patologických procesů na buněčné úrovni. Tento koncept dosud v oboru patologie chyběl, protože převládala argument, že patologie je přeci pouze patologická morfologie. Vesměs jsme se tak mohli setkat s přepisem a aktualizovanými texty profesora Blahoslava Bednáře. Profesor Bednář byl bezpochyby vynikajícím morfologem druhé poloviny 20. století, totéž bychom mohli říct také o profesoru Milanu Ellederovi, který se ale jako patolog odklonil od patologické morfologie k funkční patologii buňky. Z díla či, chcete-li, z oblasti zájmů profesora Elledera jsme se toho ale v dosavadních patologických moc nedočetli. Ellederovy skripta zaměřená na patologii buňky si tak říkají začaly žít postranní, pro mnohé patologie spíše okrajový život. Jenže význam patologie buňky se dlouhou dobu dere do popředí a české učebnice patologie na tuto změnu dosud nereagovaly. Koneckončů, tomuto trendu nasvědčuje i tradující se historka,

že profesor Elleder se již za svého života divil, že se studenti stále učí z jeho skript o patologii buňky, které sám považoval po několika letech od jejich vydání za velmi zastaralé a vyžadující aktualizace. Život se mění a vědci pohání naše poznání dál a dál. A tato nová učebnice svědčí o tom, že si naléhavosti situace jsou vědomi mnozí čeští patologové, kteří dali hlavy dohromady a vzniklo významné dílo, které by pravděpodobně ocenili i výše zmínění oba patologové.

Ti, jež začala zajímat patologie buňky, nyní nemusí tápavě lovit v neznámých vodách cizojazyčné odborné literatury. Učebnice se hodí jak pro pregraduální, tak postgraduální studenty, které čekají zkoušky z patologie včetně patologie buňky. Učebnice má nárok stát se velice kvalitní a promyšlenou výukovou pomůckou, která zasvěcuje studenty do moderní problematiky patologie. Snad nezůstanou v užívání pouze úzkého kruhu studentstva 2. LF UK, ale také jiných lékařských fakult, včetně veterinárních, biologických, případně zemědělských.

Aneta Pierzynová z Ústavu histologie a embryologie 1. LF UK vystudovala veterinární lékařství a momentálně se zabývá studiem morfologických změn v myokardu při patologických stavech. Dále se zajímá o placebo efekt ve veterinární medicíně, o veterinární patologii a o popularizaci vědy.

Streamy v době kovidové

Pátečníci, Skepticon i Homeopatická poradna

Bludné balvany máme za sebou, mimo ně jsme toho letos však chystali a nakonec přeci jen přichystali mnohem víc. Virtuální forma na jisté typy akcí jistě není úplně ideální, u jiných je ale možné využít možností, jež bychom „naživo“ chystali jenom těžko.

Například v případě našeho tradičního **Předávkování homeopatiky**, které se koná každoročně 23. října na počest jistého Avogadry bývají zvykem osobní setkání spojená s nějakou scénkou. V minulých letech jsme tak připravovali homeopatický rum na zahřátí či prováděli homeopatickou pitvu.

V roce letošním jsme se předávkovali každý doma a soukromě, o čemž jsme následně podávali zprávu ostatním prostřednictvím sociálních sítí. Pokud je mi známo, ani letos nikdo nepřišel k úhoně. O co jste za současného stavu přijít mohli, je ona tradiční scénka. Zatímco ale do vlády ti, kteří měli přijít, nepřišli, scénka přišla k vám domů – anebo právě přichází, pokud jste o ni dosud nezakopli.

Připravili jsme si pro vás dvouminutovou Homeopatickou poradnu. Mrknout se na ni můžete zde: <https://youtu.be/xmlzEhQxhbo>.

Skeptikon

Tak zrovna **Skeptikon** nás opravdu mrzí. Chystali jsme se navštívit krásné moravské město Příbor, s jehož místostarostou Pavlem Netušilem jsme domlouvali program do nově zrekonstruovaného kulturního domu. Akce by byla i připomenutím zesnulého dlouholetého organizátora těchto akcí, pana inženýra Karla Pavlů, a ostatně i našeho velkého přítele i někdejšího předsedy Sisyfa pana docenta Čeňka Zlatníka.

A nic. Tedy vlastně něco. I tuto akci jsme nakonec přesunuli do virtuální a vy se tak na adrese <https://youtu.be/Dx01EwaHiol> můžete podívat na téměř pětihodinový (neboť se, záznam jsme pro vás rozdělili do jednotlivých kapitol) program s před-

Skepticon 2020

10:00 Zahájení

10:15 Jiří Grygar: Mnohopásmová astronomie

12:15 Jakub Kroulík: Paranormální výzva

13:30 Zdeněk Zdražil: Koronavirus

www.sisyfos.cz/skepticon2020

náškami týkajícími se vesmíru, nadpřirozena, ale i našich pozemských a zcela přirozených trablů s koronavirem.

Pátečníci

Pátečníků jsme z kraje roku přece jen několik stihli. Sedmého ledna jsme se sešli u přednášky o porfenu s mezinárodně uznávaným chemikem Josefem Michlem, pokračovali jsme netradičním tématem BDSM s teď již nejnovější členkou našeho výboru, psychologkou Zdeňkou Pospíškovou. Následovala Kvantová fyzika a supravodivost Davida Schmoranzera a Složitost kombinatorických úloh a P vs. NP problém Jaroslava Nešetřila.

S vědecky nadupanými přednáškami jsme pokračovali i v únoru a na začátku března přednáškami Jiřího Podolského (Kepler u Tychoona – osudová setkání v dějinách vědy), Ladislava Mika (Půda jako zdroj fosilní energie), Ladislava Skrbka (Nízké teploty a supratekutost), Petra Nerudy (Na návštěvě u neandrtálců) a Norberta Wernera (Černé diery v kozmické pavučině).

A šlus. Další přednášky už jsme si s ohledem na bezpečnost přednášejících i posluchačů dovolit nemohli. Přerušili jsme tedy po mnoha a mnoha letech štafetu pátečnických přednášek na předlouhého půl roku.

Začali jsme znovu v září, kdy se nám podařilo zorganizovat závratný počet celých tří přednášek, té poslední již bez diváků. Vystoupil pro nás Dušan Majer s povídáním o Space X, Tomáš Petrás s pro něj v popularizační sféře nezvyklým tématem Co říkají potkani a Prokop Závada s přednáškou o supervulkánech.

Většinu záznamů zimních i tří podzimních přednášek najdete na obvyklém YouTube kanále LLionTV <https://www.youtube.com/user/LLionTV>.

S opětovným uzavřením úplně všeho jsme už o další program přicházet nechtěli, dočasně jsme tedy celý náš cyklus přesunuli do virtuálního prostoru. Streamovat nás naučil Dušan Majer, kterému za rychlokurz znovu děkujeme, a ten zbytek už stál jen trochu potu, slz, a několik hodin zkoušení.

Stálo to za to. Oživilí jsme náš vlastní pátečnický YouTube kanál Pátečníci Sisyfos, který najdete zde <https://tinyurl.com/YtPatecnici>, a abychom si vynahrádili všechny ten program, o němž jsme přišli, spustili jsme hned dvakrát týdně.

A nač že se tedy teď můžete podívat?

Pavel Cejnar	Čtyři síly v jádru atomu
Vladimír Krylov	Jak se staví tělo
Julie Nekola Nováková	Venuše známá a neznámá
Lenka Hrabalová	Západní Sahara v proměnách času
Jaroslav Kousal	Elektrické kosmické pohony
Ludmila Hamplová	Dezinformace v době covidové
Petr Brož	Vulkanismus na Venuši
Michal Žák	Všechno, co jste kdy chtěli vědět o CO ₂ a skleníkovém efektu, ale báli jste se zeptat
Radek Žemlička	Plazma pro tvorbu supertvrdých materiálů
Jarmila Bednaříková	Homo migrans – Dějiny pohybů lidských skupin
Tomáš Moravec	Zakázané ovoce – Použití CRISPR-Cas9 při šlechtění rostlin
Kateřina Potyszová	Romantická žárlivost a nevěra z evolučního hlediska
Pavel Cejnar	Proč jsou fyzikální vzorečky jednoduché?
Tomáš Fürst	Cesta do pekel aneb jak perverzní incentivy a špatná statistika ničí vědu a výzkum
Tomáš Bandžuch	Provrepublikové perličky aneb o mýtech, aférách a podivnostech meziválečného Československa

Marek Vranka	Poučení z replikační krize v psychologii
Ondřej Holý	Antibiotická rezistence: problematika nejen pro 21. století
Marie Šabacká	Jaká tajemství skrývají ledovce
Michal Bursa	Černé díry – Jak se na to přišlo?
Leona Plášilová	Zneužívání dětí na internetu: rizikové faktory, typologie pachatelů a možnosti zkoumání
Miloš Rotter	Jak měříme velmi nízké teploty?
Jaromír Šrámek	Stalinova smrt – diktátorův konec pohledem patologa
Dan Černý	Šok! Američané na Měsíci opravdu přistáli!

Záznamy najdete na naše Youtube, ale i na webu <http://www.patecnici.net/> a v pátečnické sekci webu Sisyfa <https://www.sisyfos.cz/patecnici>, na obou platformách můžete ostatně najít i program budoucí – výhled na nejbližší období vám ovšem přineseme v příštím čísle.

Na viděnou u některé z našich přednášek se těší

Vítek & Jelena

Český klub skeptiků Sisyfos

Výběr našich odkazů

Web:

www.sisyfos.cz

Bludné balvany:

www.sisyfos.cz/bludny-balvan

Pro učitele:

www.sisyfos.cz/pro-ucitele

Homeopatická aplikace:

www.homeopaticka-aplikace.cz

Youtube:

tinyurl.com/YtPatecnici

www.youtube.com/user/LLionTV

Web Pátečníků:

www.patecnici.net

Facebook Sisyfa:

www.facebook.com/cesky.klub.skeptiku.SISYFOS

Facebook Pátečníků:

www.facebook.com/patecnici.cyklus

Twitter:

twitter.com/klub_skeptiku

Instagram:

www.instagram.com/sisyfoscr

Playlist Pátečníků:

tinyurl.com/playlistpatecniku

Plaváčkovy knihy ke stažení:

www.blabolnik.cz

Členství ve spolku

Jak se stát členem:

www.sisyfos.cz/jak-se-stat-clenem

Stanovy:

www.sisyfos.cz/stanovy

Elektronická přihláška:

www.sisyfos.cz/clenstvi/new

Přihlášení pro členy a platba členských příspěvků online:

www.sisyfos.cz/clenstvi/prihlasit

Jak nám pomoci

Koho hledáme, co potřebujeme:

www.sisyfos.cz/o-nas/zapojte-se

Podpořte nás finančně:

www.sisyfos.cz/donate

Podpořte Pátečníky:

www.startovac.cz/patron/vasi-patecnici

**Za každou pomoc
děkujeme!**

Zpravodaj 1-2/2020 připravili

Pátečníci
Popularizační sekce Sisyfa